Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ, БУРЯАДАЙ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[...]най 1921 оной [...] 21-һээ гарана. | № 248 (18571) | 1990 оной октябриин 28, воскресени | Сэн 3 мун.

Буряадай Совет Социалис Республикын Хуули

БУРЯАДАЙ ССР-эй КОНСТИТУЦИДА (ҮНДЭҺЭН ХУУЛИДА) [...]БИЛАЛТАНУУД БОЛОН НЭМЭЛТЭНҮҮДЫЕ ОРУУЛХА ТУХАЙ

[...] ССР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

[...] ССР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) иимэ [...] болон нэмэлтэнүүдые оруулха:

[...] 1. «Политическэ байгуулалта». 6-дахи, 7-дохи ста[...] иигэжэ найруулха:

[...] Политическэ партинууд, профсоюзай, залуушуу[...] бусад эмхинүүд болон олониитын хүдэлөөнүүд [...]путадуудай Соведүүдтэ һунгагдаһан өөһэдынгөө [...]дөөр дамжуулан, мүн ондоошье аргаар гүрэнэй [...] зохёолгодо, гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые хүтэл[...] хабаададаг.

[...] Программанууд ба Уставуудаарнь хараалагдаһан [...] дүүргэхэ зуураа, политическэ бүхы партинууд, [...] эмхинүүд ба олониитын хүдэлөөнүүд СССР-эй Кон[...], РСФСР-эй Конституциин ба Буряадай ССР-эй Кон[...] мүн СССР-эй, РСФСР-эй болон Буряадай ССР-эй [...] хэмжээгээр хүдэлдэг.

[...]нституционно байгуулалтые ба социалис гүрэнэй [...] байлгые хүсөөр хубилгаха, тэрэнэй ѳоюулгүй бай[...] һүргэхэ, социальна, национальна ба шажан мүр[...]өөрөө гаргаха зорилготой партинуудые, эмхинүүд [...]лөөнүүдые байгуулжа, хүдэлгэжэ болохогүй».

[...] 8. «Арадай депутадуудай Соведүүдэй ажал ябуул[...] ба гол ёһонууд».

75-дахи статьягай 4-дэхи хубида иимэ үгэнүүдые нэмэжэ бэшэхэ:

...«Засагай гү, али хүтэлбэриин гүрэнэй зургаанай хүтэлбэрилэгшын тушаалые ямар нэгэн ондоо тушаалтай, тэрэ тоодо политическэ гү, али ниитын-политическэ эмхинүүдтэхи тушаалтай хабсаруулан даажа болохогүй».

Арадай хиналтын зургаануудые бии болгохо тухай 76-дахи статьяе текстһээ гаргаха.

3. Бүлэг II. «Буряадай ССР-эй Верховно Совет».

92-дохи статьягай хоёрдохи хубиие иигэжэ найруулха: «Буряадай ССР-эй Верховно Совет хадаа Буряадай ССР-эй гүрэнэй засагай хуули гаргалгын, захирхы ба хиналтын зургаан мүн».

96-дахи статьягай 4-дэхи ба 5-дахи пунктнуудые нэгэдхэжэ, иигэжэ найруулха:

«4) Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшые, Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшые ба орлогшые, Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд болон комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрые һунгадаг».

5-дахи пунктые иигэжэ найруулха: «5) Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгадаг;

7-дохи пунктда «Буряадай ССР-эй арадай хиналтын комитет» гэһэн үгэнүүдые болюулха.

102-дохи статьягай 1-дэхи хубиие иигэжэ найруулха:

«Статья 102. Хуулиин проект дээрэ хүдэлхын, Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй мэдэлдэ хабаатай асуудалнуудые уридшалан хаража үзэхын ба бэлдэхын тула, мүн тэрэшэлэн Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй баталан абаһан Буряадай ССР-эй Хуулинууд болон бусад шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ туһалхын, гүрэнэй зургаанууд болон эмхи зургаануудай ажал ябуулгын хойноһоо хиналта бэелүүлхын тула Буряадай ССР-эй Верховно Совет, Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд болон Комитедүүдые бүридхэдэг».

106-дахи статьяе иигэжэ найруулха:

«Статья 106. Хэндэ мэдэлтэй, нюуса гуримтай, зөөриинь ямар түхэл янзатай, хэндэ хабаатай байһанһаань дулдыдангүй, Буряадай ССР-эй газар дээрэ оршодог гүрэнэй бүхы зургаануудай, предприятинуудай, эмхи зургаануудай болон организацинуудай хуулита ажал ябуулгын хойноһоо Буряадай ССР-эй Верховно Совет хиналта бэелүүлдэг».

106-дахи статьягай 2-дохи хубиие болюулха.

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ С. Н. БУЛДАЕВ.

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан,
1990 оной октябриин 9.

Мүнөөдэр—Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй удэр

[...]ҮҮ ЭРИЛТЭ ТАБИНА БЭШЭБДИ

[...]н-Үдэ хотын хүн зониие автобусоор [...] пассажирска автотранспортна 1-[...] предприяти забастовко үнгэргэхэнь [...] байгша оной сентябриин хуушаар [...]н байжа болохот. Ямар ушар шал[...] боложо, манай коллектив иимэ [...] шиидхэбэри абаһан байгаа гээшэб [...]н һонирхоно.

[...]сашадта энээниие ойлгуулхын тула [...] жэлэй саанахи үйлэ хэрэгүүдтэ бу[...]рэгтэй болоно. Хэнэйшье мэдэһээр, [...]тиимнай жолоошод үглөөнэй та[...]һаа эхилээд, һүниин хоёр саг бо[...] хоёр халаанда хүдэлдэг гээшэ. Ха[...] туршада хүдэлжэ байха үедэ эдеэ [...] бариха саг жолоошодто үгтэдэг юм. [...]лдэб столовонуудта хоол бариха [...] болодог һэмди. Столоводо бүхы [...] барахагүйн тулада ээлжээгүйгөөр [...] абадаг байгаабди. Энээндэ хүнүүд [...] гомдодог һэн. Тиимэһээ хүтэлбэрилэг[...] урда тусхай столово бариха эрилтэ [...] һэмди. Тиин «Автомобилист» гэжэ [...] столово баригдажа, манда амар [...] бэлэй. Гэбэшье һүүлэй үедэ эндэхи [...]ынь муудажа, хоёрдохи халаанда [...] ажаллахаяа болибо гээшэ. Илан[...] сентябрь соо хоёрдохи халаанда хү[...]гүй, мүн баян дэлгэр намарай үедэ [...] тулюур байхыень гайхамаар [...].

[...] хамта сад-ясляар, гэр байраар [...] асуудал һайнаар шиидхэгдэнэгүй. [...]лаар городой засаг предприятида [...] туһа хүргэнэгүй. Элдэб суглаан [...] бүгэдэ асуудалнуудые шиидхэхэ [...]гдээшье һаа, үрэгүй хооһон үгэ[...] болоод үнгэрдэг. Тиин иимэ байдал [...]дой дура гутаажа, хотын засагай [...] өөһэдтөө хандуулхые шиидэ[...].

[...] предприятида 1965 онһоо хойшо [...]. Тэрэ үедэ хүүгэдээ сад-яслида [...], тиимэшье орёо бэшэ һэн. Пред[...] профкомдо мэдүүлгэ үгэхэдэ, [...] болонгүй саадта хүүгэдээ ябуулха [...] болодог һэмди. Минии һанахада, [...] городой засаг манда али боло[...] туһалдаг байгаа ха. Үнинэй эндэ хү[...] байһан зон иигэжэл хэлэхэ байха.

[...] бараанай, эдеэ хоолой дуталдажа [...] мүнөө үедэ предприятида ерэжэ, [...] зүйлнүүдые наймаалха тухай хэ[...] һэн. Энэмнай үлүү юумэ эриһэн, [...] табигдаһан эрилтэ бэшэ, зүбөөр [...] гүйнаб. Юуб гэхэдэ, жолоо[...] маршрудһаа хадууржа, автобусоо [...] магазин соо ээлжээндэ байха арга[...] юм.

[...]бастовко үнгэргэхэ шиидхэбэриин аб[...] байхада, горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ [...] ерэжэ, бидэнэрэй бүхы эрилтэ шаг[...], али болохоор туһалха тухайгаа мэ[...] бэлэй. Удангүй эндэмнай эдеэ [...] зүйлнүүд худалдагдажа эхилээ. Гэ[...] предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй [...] бодолгүйгөөр эмхидхэһэнһээ боложо, үрдиһэн зон, ехэнхидээ контородо ажаллагшад абадаг болобо. Колбаса абахын тула маршрудһаа хадуурхагүй ха юмши. Наймаанай ерэхэдэ, хүтэлбэрилэгшэдэй, профкомой эдеэ хоолой зүйлнүүдые бүхы колоннонуудаар, урид табиһан спискээр хубаарилаа һаань, жолоошод гомдохогүй байгаа ха юм.

Дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда удангүй хүдэлжэ эхилхэмнай гээшэ. Энээниие хүнүүд элдэб янзаар ойлгоно. Хамаг юумэн саашадаа үнэтэй болохонь гээд, магазинһаа элдэб юумэ абажа нөөсэлнэ. Бүдэй магазинда һаяхан ороһомни тагууд дээрэ хооһон шахуу байгаа һэн. Худалдаа наймаанай бусадшье эмхинүүдтэ иимэрхүү байдалтай.

Манай предприяти түсэбөөр хараалагдаһан гарзатай байдаг юм. Дэлгүүрэй экономикын эрхэ байдалда гарзатай предприятинууд усадхагдаха жэшээтэй болоно. Теэд предприятиимнай хаагаа һаа, хэн хотын хүн зониие зөөхэ болоноб. Иигэжэ һандаргагдангүй үлэхын тула, минии һанахада, гарзымнай зарим хуби городой бюджет даажа абаха болоно, Гэбэшье горсоведтэ мүнөө иимэ мүнгэн үгы байна. Үгы гэбэл, автобусой биледэй сэнгые хүн зониие зөөлгын өөрынь үнэ сэнтэй адли болгохо ёһотой. Иимэ шиидхэбэри хотынхидай һайшаахагүйнь эли ёшуу.

Шэнэ эрхэ байдалда өөһэдынгөө хүдэлжэ олоһон мүнгэ зөөреэр автобусуудые худалдажа абаха болонобди. Гэбэшье городой хонхор ёнхортой, муу харгыгаар ябахадаа, автобус удаан тэсэхэгүй, эбдэрхэ, эбдэрнэшье. Хори һайса гаран жэлдэ хото соогуур автобус жолоодожо, хэдэн автобус һэлгэһэн хадаа иигэжэ хэлэнэб. Жолоошон бүхэнһөө асуубал, минии хэлэгшые батадхаха байха. Илангаяа зун, намарай үедэ газар малтагдажа, харгы удаан заһабарилагдангүй байна. Автобус соогоо олон зониие һуулгаад, тэдэнэрэй ами наһанай түлөө харюусалгатай бидэнэртэ иимэ харгыгаар ябахань аюултайшье, аймшагтайшье. Тиимэһээ һайн харгы бариха, харууһалха эрилтэ табиһамнай зүбтэйшье, иимэ байха ёһотойшье.

В. ДАБЕЕВ,
пассажирска автотранспортна 1-дэхи предприятиин жолоошон.

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ ҮЕ САГ

СССР-эй профсоюзуудай съезд олонхиин дуугаар СССР-эй Профессиональна союзуудай бүгэдэ ниитын конфедераци байгуулһан тухай соносхоһон Деклараци баталан абаба.

Октябриин 26-най үглөөнэй пленарна заседани дээрэ СССР-эй профсоюзуудай XIX съездын делегадууд Профсоюзуудай эрхэнүүд тухай Хуули дээрэ хүдэлхэ ажалаа түргэдхэхэ тухай съездын хандалгые ороной парламентда хаража үзэлгын дүнгүүд тухай мэдээсэл шагнаһан байна. Тэрэниие СССР-эй арадай депутат, Ажалай, сэнгүүдэй ба социальна политикын асуудалнуудай талаар Союзай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ Н. Н. Гриценко хэһэн байна. Энэ хандалгые Верховно Соведэй комиссинууд болон комитедүүдэй, мүн тэрэшэлэн съездын делегадуудай хамтын заседани дээрэ шагнагдаа гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй заседани дээрэ түрүүшын уншалгаар хаража үзэхыень Хуулиин проектые оруулха гэһэн шиидхэбэри баталан абтаа.

Ороной Профсоюзуудай эрхэнүүд тухаи Хуулиин проектые СССР-эй Верховно Соведтэ зүбшэн хэлсэлгэдэ съездын бүлэг делегадуудай хабаадалга тухай мэдээсэл үйлэдбэриин «Центральный телеграф» нэгэдэлэй профкомой түрүүлэгшэ В. К. Кочебин хэһэн байна. Тэрэ тус асуудалаар тогтоол баталан абахые дурадхаба. Тэрээн дотор энэ шухала Хуули дээрэ хүдэлхэ үедэ профсоюзуудай ажал ябуулгын программа тодорхойлогдоһон байха ёһотой гэжэ тэмдэглээ.

Делегадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдэй болзорые һунаалгатай холбоотой асуудалнууд тухай тогтоолой проект бэлдэхыень, мүн тэрэшэлэн СССР-эй Профсоюзуудай эрхэнүүд тухай Хуули баталан абалгада делегадуудай хабаадалга тухай тогтоолой проектые хүсэндэнь хүргэхыень редакционно комиссида съезд даабари үгөө.

СССР-эй Профсоюзуудай Центральна шалгалтын комиссиин тоосоогоор асуудалнуудта тэрэнэй түрүүлэгшэ Л. А. Кубяк харюу үгэһэн байна. Тэрэнэй һүүлээр СССР-эй профсоюзуудай Центральна шалгалтын комиссиин тоосоон тухай, мүн профессиональна союзуудһаа һунгагдаһан СССР-эй арадай депутадуудай хүдэлмэри тухай тогтоолнууд баталан абтаа.

һүүлээрнь, үгэеэ ойлголсоһоной ёһоор, съездын делегадуудай асуудалнуудта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ харюу үгэһэн байна. Экономикын шэнэ модельдэ шэлжэн оролгоһоо уламжалан гараһан социально-политическэ шухала асуудалнуудта онсо анхарал Н. И. Рыжков хандуулаа. Ажалшадай үргэн олониитын һанаа зобоожо байһан бусадшье асуудалнуудаар тодорхой, дэлгэрэнгы харюунууд үгтэһэн байна.

Делегадуудай асуудалнуудта мүн лэ СССР-эй финансын министр В. С. Павлов, СССР-эй Госкомтрудай түрүүлэгшэ В. И. Щербаков харюусаба.

Правительствын гэшүүдэй харюунуудые съездын материалнууд дотор гүйсэд дүүрэнээр тунхаглаха гэһэн шиидхэбэри баталагдаа.

Тэрэнэй һүүлээр хүдэлмэриин гуримтай зохилдуулан, делегадууд СССР-эй Профессиональна союзуудай бүгэдэ ниитын конфедерациин эмхидхэлэй гол ёһонууд болон ажал ябуулгын гурим (Устав) хаража үзэлгэ эхилһэн байна. Энэ документын проект хэблэлдэ толилогдоһон байгаа. Тэрэ профсоюзай организацинуудта, һалбариин профсоюзуудай съезднүүд дээрэ, нютагуудай, эмхинүүдэй съезднүүд болон конференцинүүд дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн байха юм. Съездын үдэрнүүдтэшье делегадууд тус документ дээрэ эдэбхитэйгээр хүдэлөө юм.

Үгэ буляалдалгын дүн нэгэ делегадай үгөөр согсологдобо. Тэрэ съездын хүдэлмэриин үглөөдэрэй заседаниие нэгэ часаар урид эхилхэ гэжэ дурадхаа. Тэрэнь дэмжэгдэһэн байна.

Октябриин 27-до съезд Гол ёһонуудые зүбшэн хэлсэлгээ үргэлжэлүүлхэ юм.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБЫЕ БЭЕЛҮҮЛЭЭ

Алтан намарай дунда һара октябрь барагдаха тээшээ тэгүүлбэ. Сэлмэг дулаан, нарата үдэрнүүд болоно. Адууһа малай бэлшэхэдэ, аятай саг ерэнхэй. Хада уулын оройгоор түрүүшын саһан сайран харагдадаг болонхой. Оршон тойрон ой, модод үнгэ зүһөө хубиланхай, шарлан харагдана. Үдэшэ, үглөөниинь нилээд һэрюухэн, аятай. Хүрбын совхозой малшад, һаалишад үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэхэ зорилготой, малаа һайнаар адуулхые, эдеэлүүлхые оролдоно.

Тус совхозой Могойн гүүртын һү һаалиин коллектив жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид сентябрь һара соо дүүргэһэн байна. Энэ коллектив хододоо түрүү зэргэдэ ябадаг юм. Түрүү һаалишад Н. Д. Дашабылова, Т. Н. Иванова жэл соогоо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограмм хүрэтэр һү һаадаг юм. һү һаалияа доошолуулхагүйе, малайнгаа хүсэ шадалые алдахуулхагүйе оролдон, һаалишад, мал адуулагшад нилээд оролдолго гарган хүдэлнэ. Могойн гүүртые даагша Н. Н. Нимаев малшад, һаалишадайнгаа дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулдаг юм.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

Хориин район.

РЕСПУБЛИКЫН ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

[...] ажахын үйлэдбэриие [...]дэ габьяатай байһа[...] түлөө Буряадай ССР-эй [...] Соведэй Президиу[...] [19]90 оной октябриин 5-[...] Указаар Бэшүүрэй райо[...] «Еланский» колхозой ажа[...] түрүүшүүлдэ иимэ хүндэ[...] зэргэнүүд олгогдо[...]:

«[Буря]адай ССР-эй габьяата [...]»

[...] Владимир Будажа[...] — хонишон;

«[Буря]адай ССР-эй хүдөө [...] габьяата механизатор»

[...]рещенных Александр [...]вичтэ — бригадир;

«Буряадай ССР-эй габьяата агроном»

Павлов Георгий Афанасьевичта — колхозой түрүүлэгшэ.

* * *

Буряадай ССР-эй Верховно Соведэй 1990 оной октябриин 5-най Указаар Бэшүүрэй районой «Еланский» колхозой һаалишан **Арсентьева** Федосья Сергеевна республикын Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаба.

Үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй цехэй начальник **Шлейхет** Иосиф Григорьевичто «Буряадай АССР-эй габьяата инженер» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ республикын Верховно Соведэй Президиумэй 1990 оной октябриин 5-най Указаар олгогдобо.

* * *

Удаан сагта аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь, үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй директор **Брындин** Виталий Петрович республикын Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнагдаа.

М. С. ГОРБАЧЕВ МАДРИД МОРДОБО

М. С. Горбачев Испаниин король 1-дэхи Хуан Карлосай урилгаар албанай хэрэгээр октябриин 26-да Москваһаа Мадрид мордобо. СССР-эй Президент мүн лэ албанай хэрэгээр Францида энэ ороной Президентын урилгаар ошохо юм.

М. С. Горбачевтой суг хамта Э. А. Шеварднадзе, Л. А. Воронин, Н. А. Назарбаев, А. С. Черняев, С. К. Романовский ябалсаа.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. И. Рыжков, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ А. И. Лукьянов, СССР-эй Президентын соведэй гэшүүд В. В. Бакатин, В. И. Болдин, В. А. Крючков, Ю. Д. Маслюков, В. А. Медведев, Ю. А. Осипьян, С. С. Шаталин, Д. Т. Язов, А. Н. Яковлев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин орлогшо В. А. Ивашко аэропорт дээрэ Президентые үдэшэбэ.

Үдэшэгшэдэй дунда СССР-тэхи Испаниин хэрэгүүдтэ саг зуурын этигэмжэтэ Э. Панез, СССР-тэхи Франциин хэрэгүүдтэ саг зуурын этигэмжэтэ М. Песик байлсаа.

(ТАСС).

СССР-эй ПРЕЗИДЕНТ— ИСПАНИДА

МАДРИД, апрелиин 26. (ТАСС). Мадридай Барахас аэропорт дээрэ СССР-эй болон Испаниин гүрэнэй тугууд намилзана—мүнөөдэр Испаниин король 1-дэхи Хуан Карлосай урилгаар эндэ албанай хэрэгээр гурбан үдэрөөр СССР-эй Президент М. С. Горбачев ерэбэ. Тэрэниие Э. А. Шеварднадзе, Л. А. Воронин, Н. А. Назарбаев, А. С. Черняев, С. К. Романовский үдэшэжэ ябанад.

Самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ Совет Президентые Испаниин правительствын Түрүүлэгшэ Фелипе Гонсалес, гадаадын хэрэгүүдэй министр Франсиско Фернандес Ордоньес, СССР-тэхи Испаниин элшэн сайд Хосе Кузнка болон бусад тусхай тушаалтад угтаһан байна.

Тэрэнэй һүүлээр совет хүтэлбэрилэгшэ болон тэрэниие үдэшэжэ ябаһан хүнүүд Пардо ордон—Испаниин онсо хүндэтэй айлшадай байра тээшэ ошобод. Тэндэ уулзалгын тусхайта баяр ёһолол хараалагдаһан байгаа. М. С. Горбачев, Р. М. Горбачева тиишэ машинаар, харин үдэшэжэ ябаһан хүнүүдынь вертолёдуудаар ошоһон байха юм.

Автомашинануудай ябаһан Мадридай үйлсэнүүдтэ совет гүрэнэй толгойлогшые ниислэл хотодо ажаһуугшад хани халуунаар амаршалаа.

Пардо ордон соо М. С. Горбачевые, Р. М. Горбачевае Испаниин король 1-дэхи Хуан Карлос болон королева София угтаба. СССР-эй болон Испаниин гүрэнэй гимннүүд гүйсэдхэгдөө, артиллериин салют нээрээ. Совет Президент болон Испаниин король королевскэ гвардиин хүндэлэлэй харуулай жагсаалай хажуугаар гарабад. Тэрэнэй һүүлээр М. С. Горбачев, 1-дэхи Хуан Карлос һамгадтаяа тусхай трибуна дээрэ һууринуудые эзэлбэ. Тэдэнэй урдуур хуушанай элдэб үнгын хубсаһатай хүндэлэлэй караулай отрядууд гарана. Угталгын ёһололой һүүлээр хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо богонихон хөөрэлдөөн болоо.

Албанай хэрэгээр айлшалалгын программа нилээд ехэ. Уулзалгын удаан бэшэ тусхайта ёһололой һүүлээр совет-испан хөөрэлдөөнүүд эхилээ. Монклоа ордондо—Испаниин правительствын толгойлогшын байрада М. С. Горбачев, Ф. Гонсалестай хөөрэлдөөн болоһон байна. Энэл үедэ Испаниин МИД-тэ гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд уулзабад. Тэрээндэ Э. А. Шеварднадзе, Ф. Фернандес Ордоньес болон бусад тушаалта хүнүүд хабаадалсаа.

Үдэһөө хойшо М. С. Горбачев, Р. М. Горбачева Мадридай муниципалитедтэ хүрэһэн байна. Ниислэл хотын алькальд (мэр) Агустин Родригес Саагунай үгэ хэлэһэнэй һүүлээр үндэр ехэ айлшанда городой түлхюурнүүдые барюулалгын ёһолол болобо. М. С. Горбачев харюугай үгэ хэлээ.

Испаниин ниислэлэй эгээл тэг дунда Генеральна кортесүүдэй (парламентын) гоё һайхан байшан оршодог юм. Тэндэ Совет Президентые кортесүүдэй хоёр палатануудай түрүүлэгшэнэр Феликс Понс болон Хуан Хосе Лаборда Мартин угтаһан байна. М. С. Горбачевто Депутадуудай конгрессэй болон Сенадай дурасхаалай медальнууд, Испаниин Конституциин дурасхаалта хэблэл барюулагдаба.

Парламентын доодо палата болохо Депутадуудай конгрессэй шэнэ байшан соо гэрэнэй түрүүлэгшэ Ф. Понс, М. С. Горбачев үгэнүүдые хэлэһэн байна.

Үдэшэлэн орой Испаниин король болон королева Софиягай нэрэһээ СССР-эй Президентын болон Р. М. Горбачевагай хүндэлэлдэ тусхай сайлалга болоо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Тогтоол

РСФСР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ БЭШЭ СЪЕЗДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

РСФСР-эй Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. РСФСР-эй арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съездые 1990 оной ноябриин 27-до Москва хотодо зарлаха.

II. РСФСР-эй арадай депутадуудай съездын зүблэхэ зүйлдэ оруулхыень удаадахи асуудалнуудые дурадхаха:

1. РСФСР-эй арадай депутадуудай нэгэдэхи съездһээ хойшо һунгагдаһан РСФСР-эй арадай депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые мэдэрхэ тухай.

Мандатна комиссиин элидхэл.

2. РСФСР-тэ экономикые тогтууритай болгохо ба дэлгүүрэй харилсаануудта шэлжэн орохо талаар РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэжэ байһан ажал ябуулга тухай.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй элидхэл.

3. Россин хүдөө нютагуудые һэргээхэ ба агропромышленна комплексые хүгжөөхэ программа тухай.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй элидхэл.

Хүдөө нютагуудай социальна хүгжэлтын, аграрна асуудалнуудай ба эдеэ хоолой талаар РСФСР-эй Верховно Соведэй Комитедэй нэмэлтэ элидхэл.

РСФСР-эй Хуулинуудай проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ:

Газарай реформо тухай;

Таряашанай (фермерэй) ажахы тухай;

Хүдөөдэхи социальна политика ба Россин хүдөө нютагуудые һэргээлгэ тухай;

4. РСФСР-эй Конституци (Үндэһэн Хуули) тухай. Конституционно комиссиин хүдэлмэри тухай.

Конституционно комиссиин элидхэл.

5. Эмхидхэлэй асуудалнууд.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Р. И. ХАСБУЛАТОВ.

Москва, РСФСР-эй Соведүүдэй байшан.
1990 оной октябриин 25.

Үглөөдэр—Ленинскэ комсомолой үдэр

ЭРХИМЛЭЭ

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадай ноохо илгадаг цехэй коллектив үнгэрһэн юһэн һарын дүнгөөр комбинат соогоо эрхимлэбэ. Хэлсээтэ уялгануудай ёһоор продукци эльгээхэ түсэб 100 процент дүүргэгдээ. Ажалай бүтээсын ургалта хангагдаа. Түсэбһөө гадуур 1 миллион 270 мянган түхэригэй ашаг олзо абтаһан байна.

Голодоһотой, муу шанартай продукци тушаа гомдолнуудай оролго 1,5 процентээр доошолуулагдаа.

Онсолон нэрлэбэл, Л. В. Зюлановагай, Д. З. Савенкын бригаданууд бусадһаа шалгаран хүдэлнэ.

«Шанарай талаар эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ 15 хүн хүртөө. Энэ тоодо ноохо илгагшад Г. М. Бандеева, Ц. Д. Жигмитова, В. Г. Базынова, Г. А. Зунтаева, У. Ф. Геликова мүн бусадшье оролсоно.

Ямар ушарһаа ноохо илгагшад эрхимлэнэб гэбэл, эбтэй эетэй, хоорондоо амин нэгэ коллектив юм. Ажалайнгаа түлөө харюусалгаяа һайн мэдэдэг, журамтай тула амжалта туйлана бшуу.

З. ВАСИЛЬЕВА.

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат республикын промышленна түрүү предприятинуудай нэгэн гэжэ алдартай. Комбинадай бүтээһэн нооһон бүд орон соогоо суурхахаһаа гадна, хилын саанахи гүрэнүүдтэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг болонхой.

Энэ комбинадай гол хүдэлмэришэдынь залуушуул юм. Ээрэлгын цехэй комсомол басагад урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, социалис мүрысөөндэ түрүү зэргэдэ ябадаг заншалтай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: цехэй түрүү хүдэлмэрилэгшэд (зүүн гарһаа) Татьяна Бурдуковская, Наталья Якимова, Елена Юдина, Татьяна Полякова гэгшэд забһарлалгын үедэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

Районно партийна конференцинүүд

БОДОТО ХЭРЭГҮҮДЭЭРНЬ СЭГНЭХЭ

Партиин Бэшүүрэй райком зэлжээтэ районно XXXI партийна конференцидээ бэлэдхэл эртээнһээ хэжэ эхилһэн байха юм. Партийна тоосоото-һунгалтын суглаанууд дээрэ партиин райкомой секретарьнарай тушаалда, райкомой гэшүүндэ хэниие дурадхаха байһанаа тусхай анкетэдэ бэшэхыень коммунистнуудта даалгагдаһан байна. Ушар иимэһээ партиин райкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда арбаад хүн нэрлэгдэһэн, райкомой хүдэлмэри һайжаруулха талаар һанамжа дурадхалнууд оролон байна. Партиин райкомдо хэдэн комисси эмхидхэгдэжэ, өөһэд өөһэдын асуудалаар конференцидэ бэлэдхэл хээ.

Эдэ бүгэдын дүнгөөр партиин райкомой тоосоото элидхэл хэгдэбэ. Тэрэниие партиин райкомой нэгэдэхи секретарь А. Л. Ефимов хээ. Элидхэл урдахи конференцидэ хэгдэһэнһээ тад ондоо байгуулгатай байгаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энээндэ мүнөө сагай эрилтэ, парти доторой байдал нүлөөлөө хаш. Оролто үгэньшье богони байжа, гансата партиин райкомой мүнөө ябуулжа байһан хүдэлмэриһөө эхилээ. Партиин райком хубилган шэнэдхэлгын эрилтээр, КПСС-эй XXVIII съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор бүхы хүдэлмэреэ ябуулхые оролдоно гээд элидхэлшэ тэмдэглээ. Тоосоото үедэ партиин райкомой хүдэлмэридэ ямар онол арганууд бии болоо гээшэб гэхэдэ, партиин райком ажахынуудай, промышленнэ предприятинуудай партийна организацинуудта ошожо, бюронуудые үнгэргэдэг болоо. Энээнэй зорилгонь гэхэдэ, партийна эхин организацинуудта туһалха болоно. Гадна партиин райкомой үдэрнүүдые үнгэргэлгэ бүри гуримшуулагдаа. Жэшээлхэдэ, Буйскын ой модоной ажахыда, «Еланский» колхоздо, Бэшүүрэй, Бодонгуудай совхозуудта үнгэргэгдэһэн үдэрнүүд һонирхолтой, хүнүүдэй анхарал татаһан байха юм. Партиин райкомой секретарьнар эндэхи хүн зонтой уулзажа, хөөрэлдэһэн арга шадалаараа тэдэнэй гуйлтануудые дүүргэхые оролдолон байна. Тиихэдэнь таһагуудай хүдэлмэришэд партийна организациин секретарьнарта бодото туһа хүргэһэн, зүбшөөл заабари үгэһэн, партийна документнүүдые зүбөөр бүридхэхые заагаа.

Тэрэшэлэн һүүлэй үедэ партиин райком хүнүүдэй хубиин асуудалаар хандаха арга олгожо, тусхай саг харааланхай. Энэ саг соо секретарьнар булта байрадаа байна. Энэ үе соо элдэб асуудалнуудаар партиин райкомдо гансашье коммунистнууд бэшэ, партийна бэшэшье зон хандаа. Хандаһан хүн бүхэнэй асуудал шиидхэхые оролдоһон байна.

Райкомой энэ үүсхэлые һайшаахаар, дэмжэхээр гэзд һанагдана. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ манай партиин гол зорилго бодото хүндэ, тэрэнэй ашатуһада хандуулагданхай гээшэ. Ушар иимэһээ тэдэнэй ажабайдалда, ажал хэрэгүүдтэ партиин райкомой анхарал хандуулжа байһан тон зүб. Иигэжэл хүнүүдэй этигэл найдабари бусаажа, партимнай нэрэ хүндэеэ үргэхэ зэргэтэй болоод байна бэшэ гү?

Эдээнһээ гадна партиин райком партийна эхин организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ, шэнэ ямар онол аргануудые хэрэглэхэ асуудалнуудаар секретарьнарай семинар, «түхэрээн стол» саг үргэлжэ үнгэргэгдэдэг болоо. Хүдэлмэрнеэ эдэбхижүүлхын тула райкомой аппарадай байгуулалта хубилгагдажа, дүрбэн комиссинууд бии болгогдоо. Эдэнэй хүдэлмэри шэнжэлэн хаража үзэхэдөө, элидхэлшэ гол түлэб эдэ комиссинуудай бүридэлдэ ороһон зон яһала эдэбхитэйгээр хүдэлөө гээд тэмдэглээ. Гэбэшье райкомой зарим гэшүүд өөһэдынгөө уялгада хайша хэрэгээр хандаа, эдэбхигүйгөөр хүдэлөө гээд шүүмжэлэгдээ.

Районно партийна организаци тоосоото үе соо ургаагүй, бүри үсөөрөө гэхэдэ алдуу болохогүй. Юуб гэхэдэ, энэ үе соо 65 хүн мэдүүлгэ бэшэжэ өөһэдынгөө дураар партиһаа гараа. Тиихэдэ хорёод коммунист партиин Уставай эрилтэнүүдые хазагайруулжа, партиһаа гаргагдаа. Арбан табан коммунист партийна донгодолго абанхай. Иигээд байхадаа тоосоото үе соо оройдоол гушаад хүн партиин гэшүүндэ абтаа. Энэ ушарые үгэ хэлэһэн олон делегадууд мүнөө партида тохёолдоод байһан байдалаа сагааруулхые оролдоо. Гэбэшье барилгын материалнуудай участогай директор С. К. Кочерин, «Рассвет» колхозой партбюрогой секретарь В. С. Савельев гэгшэд залуушуулые партида орохоор бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ талаар хүдэлмэриин тон һулаар хэгдэдэгые тэмдэглээ. Һүүлэй үедэ энэ асуудалда анхарал хандуулагдахаяа болёо.

Үнэн дээрэ район соо иимэ хүндэ хүшэр байдалда хуби заяагаа партитай холбохоёо һанаһан хүнүүд, залуушуул бии. Жэшээлхэдэ, «Еланский» колхозой Хаягай һү һаалиин фермын һаалишан Тамара Дашиева Линхоева өөрынгөө һайн дураар мэдүүлгэ бэшэжэ, һаяхан КПСС-эй гэшүүндэ абтаба. Энэ хадаа партиин байдал ойлгожо, тэрэнэй хараа зорилгонуудые дэмжэһэн, иимэ хүндэ байдалда ороод байхадань туһалха, түшэг тулгань болохо гэһэн һайн һайхан алхам бэшэ гү? Тамара олон жэлдэ Улаан-Үдэдэ хүдэлжэ байһанаа нютагаа бусажа, һаалишан болоһоор бүтээсэ ехэтэйгээр, харюусалгатайгаар хүдэлжэ, фермынгээ түрүүшүүлэй нэгэн болонхой. Онсолон хэлэхэдэ тус коллектив район соогоо түрүүшын һуурида гаража, жэлэй даабари бүри сентябриин эхеэр дүүргэнхэй. Энэ багахан коллективтэ 8 коммунист хүдэлдэг. Ёһотойл жэшээ абамаар коллектив.

Мүнөө үедэ партиин райкомдо номенклатура гээшэ үгы хэгдэнхэй. Гэбэшье райком хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэлдэхэ, хүмүүжүүлхэ уялгаяа шэнэ эрилтэнүүдэй ёһоор бэелүүлхые оролдоно. Хүтэлбэрилхы тушаалда хүниие дэбжүүлхэдээ, тэрэнэй ажаллажа байһан партийна организациин һанамжа заатагүй асуудаг, тэрэниие хараада абадаг болонхой гээд элидхэлшэ мэдүүлээ. Олон коммунистнууд үнгэрһэн һунгалтын үедэ Соведүүдэй хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдээ. Мүнөө эндэ хүдэлжэ байһан бүхы хүнүүдэй 70-аад процентнь коммунистнууд. Тиимэһээ Соведэй хүдэлмэри элитээр нүлөөлхэ арга боломжотой байна.

Гэбэшье энэ хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон байһаар. Бэрхэ, эдэбхи үүсхэлтэй кадрнуудые шэлэн абаха, тэдэниие һургаха хэрэг һулаар ябуулагдана. Энээниие Булюутын совхозой оооһоной тоогые даагша Т. И. Судомойкина үгэ хэлэхэдээ гэршэлээ. Тус совхоздо һүүлэй найман жэл соо табан директор һэлгэгдээ. Зариман жэл хүдэлэнгүй ондоо ажалда оруулагдаа. Энээнһээ боложо, совхозой үйлэдбэри өөдэлнэгүй. Ажалай журамшье һуладаа.

Конференци дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Хубилган шэнэдхэлгын үедэ бии болоһон шэнэ аргануудые тоолохо болоо һаа социологическа шэнжэлгэ, анкетэ тараажа, хүн зоной һанамжа мэдэхэ, олониитэдэ мэдээсэл тарааха түб гэхэ мэтэ болоно. Эдэ бүгэдэ зоной анхарал татаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хүнэй хандасашье ондоо болоо. Арадай депутадуудые һунгаха үедэ агитационно ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. Гэбэшье үгэ хэлэһэн олон хүн үзэл сурталай хүдэлмэри һуладаһые тэмдэглээ.

— Мүнөө үедэ хүнүүдтэй хүдэлхэ гээшэ партийна организациин түрүүшын ээлжээнэй зорилго болонхой. Теэд манай совхоздо үнгэржэ байһан жэлдэ нэгэшье лектор ерээгүй. Райкомой секретарьшье хомор. Клубууд һанахадаа хүдэлжэ, үгыдөө үгы. Һүүлэй үедэ киношье харуулхаяа болёо. Кинолентэ асарнагүй гэһэн шалтаг бии. Энэмнай юун боложо байна гээшэб? — гэһэн асуудал Охин-Булагай совхозой партийна организациин түлөөлэгшэ Ю. П. Климов табиба.

Район дотор үнгэргэгдэдэг полит-үдэрнүүд хайша хэрэгээр, ёһын тэдыдэ хэгдэнэ. Ажалша коллективүүдэй табиһан асуудалнуудта харюу үгтэнэгүй, хэмжээнүүдшье абтанагүй. Энэ хадаа иимэ үдэрнүүдэй ашаг үрые доошолуулна. Тиигээдшье районой зарим хүтэлбэрилэгшэд элдэб шалтаг урдаа барижа, энэ хэмжээ ябуулгаһаа «мултархые» һэдэдэг, хабаадахадаашье уридшалан бэлдэдэггүй, энэ тэрэ юумэ шашаад ябадаг байна. Энээн тухай үгэ хэлэгшэд онсо тогтоо. Гэхэтэй хамта элидхэл соо, үгэ хэлэгшэдтэшье политическэ һуралсал тухай хэлээгүй байһаниинь гайхалтай. Коммунистнуудай үзэл болбосорол дээшэлүүлхэ, дэлгүүрэй харилсаанда орожо байһан мүнөө үедэ энээниие мэдэжэ абаха, шудалха хэрэгтэ энэ һуралсалай айхабтар шухала байһан мэдээжэ.

Районой ажахынуудай сүлөөлэгдэһэн секретарьнарай байдал мүнөөшье болотор ойлгосогүй байһан зандаа. Энэ асуудалда олон делегадууд анхаралаа хандуулаа. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй совхозой партбюрогой секретарь Б. Ю. Базаров секретариин статусай үгы байһые тэмдэглээ. Тиигээдшье тэдэниие хамгаалха хэмжээнүүд байхагүй. Бэшүүрэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныын партийна организациин секретарь штадай хороогдоһонһоо боложо, ажалгүй болоод, мүнөөшье болотор ажал олоногүй.

— Партиин райкомой хэһэн бэелүүлһэн хүдэлмэри харагданагүй. Аппарадай болон дээдын органойшье хүдэлмэришэд ерэхэдээ нэн түрүүн директортэ ородог заншалтай. Партиин райкомой нэгэдэхи секретариие олон хүнүүд соохоо шэлэжэ һунгахые дэмжэнэб — гэбэ тэрэ.

Партийна организацинуудай секретарьнарые район соо болоһон элдэб зүблөөндэ урихаяа болиһон тухай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой партбюрогой секретарь В. И. Сидорова «Новосретенский» ажахын партбюрогой секретарь Т. Я. Слепнев болон бусад хэлээ. Онсолон хэлэхэдэ, үгэ хэлэһэн олон хүнүүд урда мэтэ ажахын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулһан, тэдэ асуудалнуудые шиидхэхэдэнь туһалхыень партиин райкомые гуйһан байна. Партиин райкомой хүдэлмэри һайнаар шэнжэлжэ, һайн талынь нэрлэжэ, дутуу дундануудыень шангаар шүүмжэлһэншье хүн байбагүй. Гайхалтайнь гэхэдэ, үгэ хэлэһэн олон делегадууд партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Ефимовые ехэ магтаһан байна. Хажуу тээһээ хаража, шагнажашье байхада, аягүй. Энэ хадаа тэрэниие үшөө дахинаа энэ тушаалдань үлөөхэ гэһэн һэдэлгэ байгаа хаш. Энэ аягүй байдалые ойлгоһон, партиин, ажалай ветеран, олон жэлдэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозые хүтэлбэрилһэн Е. З. Утенков зал соо тодхогдоһон микрофондо ошожо:— Мүнөө үедэ энэ тушаалда хүдэлхэ Ефимовһээ ондоо хүн үгы гэжэ юугээ хэлэнэ гээшэбта? Район соо шадаха, бэрхэшье залуушуул олон. Хооһон үгэ, шууяа гаргахаһаа бэшэ, райком юумэ хэхэеэ болёо. Хэзээ ажал хэдэг болохо зомта? Бодото ажал хэрэгүүдээрнь хүдэлмэриень сэгнэхэ ёһотойбди,— гэбэ. Энэ олон хүнүүдые «тэлэрүүлээ».

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй рескомой эмхидхэлэй-партийна болон кадрнуудай хүдэлмэриин таһагые даагша **В. Р. Булдаев** хабсадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Конференци дээрэ партиин райкомой нэгэдэхи секретариин тушаалда гурбан хүн дэбжүүлэгдээ. Нэгэниинь кандидатураяа абажа, «Победа» колхозой түрүүлэгшэ В. А. Смолин, А. Л. Ефимов хоёр нюусаар дуугаа үгэхэ бюллетеньдэ оруулагдаһан байгаа. Делегадуудай эгээн олон дуу абаһан **А. Л. Ефимов**, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретариар дахинаа һунгагдаба. Тиихэдэ партиин райкомой хиналтын комиссиин түрүүлэгшээр хоёр хүн соохоо **К. Е. Малыгин** һунгагдаба.

М. САНДАНОВ,
манай корр.

ШЭНЭ ГАЗЕТЭ

Дэлгүүрэй экономикодо оролгын орёо хүшэр үедэ шэнэ хэблэлэй бии болоһон ушар хүн зондо тон лэ һайшаагдаха ёһотой. Жэшээлхэдэ, Зэдын районой колхоз, совхозуудай нэгэдэл «Бурин — хаан» гэжэ шэнэ газетэ буряад хэлэн дээрэ гаргаха гэжэ шиидхэбэри абаа.

Энэ газетэ урдань ород хэлэнһээ оршуулагдажа гаража байһан «Зэдын үнэн» газетын орондо барлагдажа эхилбэ. Оршуулгын газетэнүүд мүнөө сагай эрилтэдэ таарахаяа болинхой гэжэ буряад зон хэлсэдэг болоһоор үнинэй гээшэ. Энэньшье тон зүйтэй байна. Ород хэлэ тордиһогүй мэдэхэ байгаад, тэрэл газетэеэ буряад хэлэн дээрэ уншахаяа хүсэхэ хүнүүд мүнөө үсөөн болонхой ха юм.

Түрэл хэлээ, соёл гэгээрэлээ, ёһо заншалаа улам саашань хүгжөөхэ, бадарааха гэбэл, буряад хэлэн дээрэ өөрын газетэ район бүхэндэ хэблэдэг болоболнай, ямар ехэ үйлэ хэрэг болохо гээшэ һэм бэ?

Иимэ дэмбэрэлтэ хэрэгые Зэдын районой колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд бодото дээрээ бэелүүлжэ эхилбэ. Ажахы бүхэн 5—7 мянган түхэриг мүнгэ һомолжо, тусхай газетэтэй болобо ха юм.

Мүнөө «Бурин—хаан» газетын түрүүшын 4 номер гараад байна. Энэ газетэ долоон хоногто хоёр дахин гаража байхаар хараалагдана.

Газетын редактор С. Ж. Балсановтай хөөрэлдэхэдэмнай, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Районоймнай хүн зон ехэ баяртайгаар түрүүшын номернуудые хүлеэн угтаа. Мүнөө үедэ ерэхэ жэлэй захил хэжэ эхилээбди. Энэ газетэмнай ниитэ-политическэ, уран һайханай гол шэглэлтэй байха. Түрэл хэлэнэйнгээ гүн ехэ баялигые удхалхынгаа хажуугаар сэлэнгэ нютагай хэлэ (диалект) хэрэглэхэ зорилго табинабди.

Энэ хэблэлэй хуудаһанда арадаймнай түүхэ домог, үг гарбалай бэшэгүүд, үльгэр, таабари гэхэ мэтэ гаража байха юм.

«Бурин-хаан» газетын редакциин дэргэдэ поэтесса Галина Раднаевагай хүтэлбэри доро уран зохёолой нэгэдэл хүдэлмэреэ эрхилхэ болонхой.

Шэнэ хэблэлэй урдаа табиһан программые «Бурин — хаан» редакциин коллектив бэелүүлжэ эхилбэ.

Б. ЦЫРЕНДЫЛЫКОВ.

ОЛЗО ОРШОТОЙГООР

«Бурятавтотранс» нэгэдэлэй технико-экономическа, финансова дүнгүүдынь үнгэрһэн юһэн һарын туршада бараг һайнууд гэжэ тэмдэглэлтэй.

Илангаяа үрэ бүтээсэтэй хүдэлһэн коллектив гэхэдэ, 1268-дахи автоколонно болоно. Эдэнэр арендын гуримаар хүдэлдэг юм. Ажалай бүтээсын талаар түсэбөө 129 процент дүүргэжэ, түсэбэй ёһоор 2 миллион 609 мянган түхэригэй олзо оршо абаха һаа, 3 миллион 666 мянганда хүргөө.

Түс автоколоннодо үнинэй хүдэлдэг В. А. Кряжев үйлэдбэриин ветеран ашаа зөөхэ талаар халаан бүриингөө түсэб 125 процент дүүргэдэг. Залуу жолоошон А. В. Калинин ветеранһаа дутуугүй оролдосотой хүдэлнэ.

Гэхэ зуура нэгэдэлэй проектно-технологическа бюро, «Трансагентство», автовокзал, ашаанай автотранспортна 2-дохи предприяти, 1-дэхи ПАП анханайнгаа эршые алдаагүй. Пассажирнуудые зөөдэг жолоошод соохоо И. Г. Сизых, Ю. П. Злыгостев гэгшэдые нэрлэмээр. Эдэ нүхэднай даалгагдаһан даабари, уялгануудаа үлүүлэн дүүргэдэг юм.

Л. БЕЛОПЛОТОВА,
нэгэдэлэй ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

«Түүхэтэ үнэн зүбые һэргээхэ»

БУРЯАД-МОНГОЛОЙ РЕСПУБЛИКА ГЭЖЭ НЭРЛЭХЭ

Буряадай ССР-эй хоёрдохи сесси дээрэ республикын нэрын асуудалаар ехэ арсалдаан болоһон байна. «Буряад-Монголой республика» гэһэн анханайнь нэрые бусааха тухай арадай олон депутадууд дурадхаа. 1958 ондо арад зонтой хэлсэнгүй, тэрэ үеын хүтэлбэрилэгшэдэй захиралтаар энэ үгы хэгдэһэн байгаа. Жэшээлхэдэ, депутат Б.-Д. Рыбдылов үгэ хэлэхэдээ, хэблэлдэ гараһан статьянууд соогоо эрдэмтэд энэ нэрые юундэ бусааха тухай баримтатайгаар бэшээб гэжэ тэмдэглээ. Харин тиихэдэнь зарим депутадууд Р. Б. Гармаев, Д. Т. Цыремпилов гэгшэд «Буряад-Монголой» гэһэн нэрэ үгэхые яараһанай хэрэггүй, арад зоной һанамжа үзэхэ, бии байһан материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха хэрэгтэй гэбэ.

«Буряад үнэн» газетэдэ «Анханайнь нэрые һэргээхэ» (26. 09. 90), «Правда Бурятии» газетэдэ «Восстановить прежнее название» (29.09.90) гэһэн В. Найдаковой, Ш. Чимитдоржиевай, Л. Шагдаровай статья толилогдоһон байгаа. Нэн түрүүн эдэ авторнууд тон зүб асуудал табяа гэхэ байнабди. Манай республикын ёһото анханайнь нэрые бусааха саг ерээ. Энэ хадаа хүн зонтой хэлсэнгүй, захиргаалан-зонхилолгын гуримаар үгы хэгдэһэн байгаа.

Анханайнь нэрые бусааха асуудал түүхээр гэршэлэгдэнхэй. Энээнэй зүб байһан тухай тус статья соо эли тодоор хэлэгдэнэ. Энэ нэрэ хадаа бодото соёлой болон түүхэтэ ажабайдал харуулна гээд бэшэгдэнэ. Нэн түрүүн тэрэ монгол арадуудай этническэ уг гарбалай нэгэн байһые гэршэлнэ. Монголшуудай түүхэ шудалдаг эрдэм энэ арадые томо бүлэг болгожо хубаадаг. Жэшээлхэдэ, Халха-Монгол, Буряад-Монгол гэхэ мэтэ. Ломбо-Цэрэновэй, Будаевай, Гымпыловэй угай бэшэгүүдтэй танилсаа һаа, «буряад-монголнууд», «монгол-буряадууд» гэһэн нэрэнүүдые олохот. Бидэнэй олонхи хүн түбэй болон нютагай архивууд соо хүдэлхэдөө XVII зуун жэлэй тэн багаар манай Байгал шадар ерэһэн ород аяншалагшад, элдэб юумэ бэдэрэгшэд, хасагууд буряад угсаатаниие «мунгалы» гэжэ нэрлэдэг байһан гээшэ. Гансашье Чингисэй болон тэрэнэй хэрэг үргэлжэлүүлэгшэдэй үедэ бэшэ, харин һүүлээршье буряад угсаатан Монголой гүрэнэй бүридэлдэ ородог байгаа. Россин бүридэлдэ манай территориин оротор тэдэнэр Монголой хаануудһаа дулдыданги байһан. Манай арадай нилээд ехэ хубинь, 1728 ондо Буринска (Хяагтын) хэлсэндэ гар табигдахада, Монголдо үлэһэн.

Ушар тиимэһээ буряадууд монгол арадтай нэгэл түүхэтэй, этническэ нэгэл уг гарбалтай, нэгэл хэлэтэй, соёлтой зон гээшэ. Тэдэнэр сүг хамта түүхэтэ ута зам дабажа гараа. Тиимэһээ манай арад «буряад-монгол» гэһэн нэрэеэ хуулитаар абажа ябана. Хэлэ бэшэгэй эрдэмтэн В. И. Рассадинай түүхын баримтануудай һула байһан тухай хэлэһые буруушаанабди. Тэдэнэй хэлэгшэ тюркскэ бүлэг хэлэндэ үндэһэлһэн. Тюркскэ хэлэнэй арадууд юундэ «тюрк» үгэ абанагүйб гээд тэрэ асууна. Манай харюу: юундэ энэ үгэ оруулнагүйб гэхэдэ, тэдэниие гансал хэлэнэй дүтэрхы нэгэдүүлнэ. Энэ хэлэнэй бүлэгэй арадуудай хүгжэлтын түүхэ нэгэн бэшэ ха юм. Эдэ арадууд онсо өөрын түүхэтэй, өөрын соёлтой. Тиигээдшье эдэмнай аргагүй ехэ газарта таһаранхай ажаһуудаг ерад ха юм. Монгол арадуудтал адли нэгэ газартай байгаа бэшэ. Тиимэһээ монгол болон тюркскэ хэлэтэй арадуудые сасуулха гээшэ буруу.

Соёлой институдай болон Г. Н. Румянцевай мэдээнэй ёһоор бэшэгдэһэн партиин Буряад-Монголой обкомой мэдээсэл соо Буряад-Монголдо монголнууд ажаһуудаггүй гээд тэмдэглэгдэнхэй. Энэмнай юун гээшэб? Сонгоолнууд, сартуулнууд, атаган, хатаган, үзөөн, ашабагадууд, хонгоодорнууд гэхэ мэтэ хэд гээшэб? Эдэмнай XVII—XVIII зуун жэлнүүдэй үедэ Халха-Монголһоо, Баруун Монголһоо (Ойрод Монголһоо) Байгал шадар ерэжэ, манай арадай бүридэлдэ ороһон зон. Зарим баримтануудай ёһоор монголой зарим бүлэгүүд бүришье урда ерээ. Иигээд байхада, бидэ иимэ баримтануудые тоохогүй болоно гээшэ гүбди? Эгээл иимэ юумэн 1958 ондо манай нэрэһээ, «монгол» гэжэ үгэ таһалхада болоо.

«Буряад-Монгол» гэһэн нэрэ манай арадай бодото түүхэ, соёл, этническэ уг гарбал харуулна. Энэмнай хэн нэгэнэй агаарһаа абаһан юумэн бэшэ. Гэхэтэй хамта энэ нэрэ доро зарим нэгэнэй хэлэһэнэй ёһоор манай республикада хоёр бэеэ даанхай түрэл арадууд—буряадуудай, монголнуудай бии байһые тэмдэглэжэ болохогүй. «Буряад-монгол арад» гэһэн нэрэтэй гансал арад бии. Тэрэ хэдэн үе соо абажа ябаһан өөрын баян түүхэтэй, ёһо заншалтай.

Энэ нэрэ революциин урда тээхи түүхын зохёолнууд соо, Совет засагайшье үедэ, мүн тусхай документнүүд соошье үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байһан. Жэшээлхэдэ, 1920 оной октябриин 13-да Ленинэй бэшэһэн РКП(б) ЦК-гай Политбюрогой тогтоолой проект соо иигэжэ бэшээтэй: 2) Зүүн зүгэй үндэһэ яһатаниие (илангаяа хальмагуудые, буряад-монголнуу-дые гэхэ мэтэ) нютаг... зоной зүгһөө харшалха... ябадалай гарабал... гаар мүрдэлгэ хэжэ... шүүлые хэһээхэ... 4) ... эрхэ байдалдань зохи... үшөө автономито эмхи... нуудтай болоогүй зүй... үндэһэ яһатаниие, нэн... хальмагуудые ба бурят... голнуудые, өөрын авто... болгохые мэдэрэзд... нацда даалгаха» (В. И. ... ЗГС, 41 боти, 342 ню...)

1920—1921 онуудта Бу... автономито областьнууд... гуулхадаа «Буряад-Мон... гэһэн нэрэ хэрэглэгдэ... на. 1923 ондо автоном... ластьнууд нэгэдүүлэгд... тономито республика... Тиихэдэ Буряад-Монгол... гэһэн нэрэтэй республи... гуулагдаа.

1958 ондо республик... рэ һэлгэхэдээ, тэрэ үед... нииие хүтэлбэрилжэ б... арад зонтой хэлсээгүй... КПСС-эй обкомой бюр... ховно Соведтэ «монгол»... үгэ абахыень дурадха... на. Верховно Соведэй... дээрэ тэрэ үедэ дүүн... гын гурим наринаар... һэн ааб даа. Иимэл... 1974 ондо «аймагай» хуб... шиидхэгдээ һэн. Иимэ... эсэргүү, Конституцитай... даагүй ябадалай шалт... римталһан, ойлгуулһан... хаанашье, газетэдэшье... гүй гээд дээрэ нэрлэгд... торнууд зүб бэшэнэ. Э... арадай һанал бодол, х... жэлэй түүхэ, ёһо зан... дые тоогоогүй ябадал...

Мүнөө, хубилган ш... гын үедэ республика,... городуудай анханай... дые, һэргээхэ ехэл зүб... хэгдэжэ байна. (Молдав... ская-Саха республика,... область, Нижний Нов... Гянджа гэхэ мэтэ). Т... «Буряад-Монголой респ... гэһэн нэрые арадтань б... хэрэгтэй.

Эртэ урдын буряад-... арадай ниитын үгэ шагнаж... бүгэдые һайн ойлгожо,... ряад-Монголой республик... һэн анханайнь нэрэ б... шиидхэбэри абахыень р... ликын Парламентын арада... путадуудта бидэ хандана...

Буряадай эрдэмэй түб... дэлмэрилэгшэд:

И. АСАЛХ...
түүхын эрдэмэй до...
Р. ПУБАЕ...
түүхын эрдэмэй до...
С. МАНСА...
түүхын эрдэмэй до...
П. КОНОВА...
түүхын эрдэмэй кан...
Ц-Д. БУД...
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй до...

Мүнөөдэр—Автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

Республикын бүхы районуудай харгынуудаар ябаһан автомашинануудай дунда Улаан-Үдын ашаанай автотранспортын 1-дэхи предприятиин тэмдэгтэй, элдэб түхэлэй автомашина заабол харахат. Тус предприяти «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй эгээл томонуудай нэгэниинь мүн болоно. Бүхы районуудай АЗС-үүдтэ түлишэ, барилгын элдэб материалнуудые, промышленнэ, эдеэ хоолой зүйлнүүдые зөөдэг юм. Үбһэ тэжээл, ургаса хурялгын үедэ колхоз, совхозуудта ошожо, овощ, талха таряа зөөхэ хэрэгтэнь горитой туһаламжа үзүүлдэг заншалтай.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилхэдээ, предприятиин коллектив арадай ажахын ашаа ехээр зөөжэ, ашаг олзо ехээр абахые оролдоно. Иимэ зорилготойгоор жолоошодой бригаданууд ажахын тооссоной гуримда оруулагдаһан байха юм. Тиигэжэ тэдэнэрэй оролдосотой һайнаар ажаллаһанай ашаар олзо оршо ехээр абадаг болоо. Жэшээлхэдэ, жэлэй эхинһээ түсэбһөө гадуур 620,7 мянган түхэригэй олзо доход, 374 мянган түхэригэй сэбэр олзо абтаһан байна.

— Манай предприяти гурбан колоннотой юм. Г. В. Сапуновой хүтэлбэрилдэг 1-дэхи автоколонныын бригаданууд харгы баригшадта хайр шулуу, асфальт, битум болоод бусад материалнуудые зөөжэ, социалис мүрысөөндэ шалгарна. Байгша оной эхинһээ түсэбһөө гадуур 86,1 мянган тонно ашаа зөөжэ, 441,3 мянган түхэригэй олзо доход, 297,1 мянган түхэригэй сэбэр олзо предприятидаа оруулаа. Тус колонныын Н. И. Карбаиновай, А. В. Рудаковой хүтэлбэрилдэг бригаданууд илангаяа һайнаар хүдэлнэ. Хоёрдохи автоколонныын М. А. Бородин, В. А. Каленых гэгшэдэй бригаданууд бүтээсэ ехэтэй ажалаараа шалгардаг юм. Түрүү коллективүүдэй үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлһэнэй ашаар Железнодорожно районой, «Бурятавтотранс» нэгэдэлэй предприятинуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгаржа гараабди,— гэжэ түсэблэлгын таһагай начальник Л. Г. Первушина хөөрэнэ.

Иигэжэ ашаг олзотойгоор хүдэлхэдөө, предприятиин коллектив үйлэдбэриеэ хүгжөөхэ аргатай болоно ха юм. Өөһэдынгөө олоһон мүнгэ зөөреэр дулаан бокс барижа байна. Гадна шэнэ столово барижа эхилхэ юм. Шэнэ гаражнуудые бариһанай ашаар автомашинанууд дулаан байшан соо байдаг болобо. Энэнь үбэлэй үедэ жолоошодто амар ха юм. Мүн дулаан байшан соо автомашина заһабарилхадашье аятай бшуу.

ХОЛЫН ХҮШЭР ХҮНДЭ ХАРГЫНУУДААР

Эндэ үнинэй ажаллажа байһан жолоошод олон. Тэдэнэрэй тоодо В. Ф. Морозов, С. В. Пыарев гэгшэд оролсоно. Жэшээлхэдэ, В. Ф. Морозов 1975 онһоо хойшо хүдэлжэ байнхай.

— Тон түрүүн хүдэлхэеэ ерэхэдэм «МАЗ» түхэлэй автомашина жолоодохыем үгөө һэн. Һүүлдэнь «КАМАЗ» жолоодожо эхилээ һэм. Мүнөө зурагаадахи автомашинада һуугааб. Гэбэшье энэ хугасаа соо гэкэ усалда оронгүй, «аваригүйгөөр хүдэлһэнэй түлөө» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа һэмби. Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада Ахаһаа эхилээд, Хойто Байгал, Баунт хүрэтэр бүхы харгынуудаар ашаа зөөгдөө. Заримдаа гэр бүлэеэ харангүй һараар ябаха саг болодог. Харгынууд һайн гэхын аргагүй. Иигэжэ жолоошоной хүдэлмэриин хэр хүндэ хүшэр байһые һайн ойлгогдоо гээшэ,— гэжэ 1-дэхи классай жолоошон В. Ф. Морозов хөөрэнэ.

Үнэхөөрөө жолоошоной хүдэлмэри хүндэ юм. Холо хүдөө газарта автомашинын эбдэрээ һаань, саһан дээрэ гү, али бороо доро норожо, дааража, өөрөө заһабарилха ушартай болодог. Тиимэһээ зарим хүнүүд удаан тэсэнгүй, ондоо ажалда ороно, хүнгэн автомашина жолоододог болоно. Анхан томо машина жолоодоһон олохон хүнүүд предприятиин цехүүдтэ мотористаар, слесарьаар ажаллажа байна. Автомашинын эбдэрһэн зүйлнүүдые һэльбэдэг цехтэ хэдэн жолоошод слесарьаар хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, И. И. Жаркой хорёод жэлдэ жолоошоноор хүдэлөөд, бэеынгээ муудахада, ондоо тээшээ ошонгүй, эндэ ажаллахаяа үлөө һэн.

— Өөрөө жолоошоноор хүдэлһэн хадаа машинын эб... һэн зүйлнүүдые түргэн... һайнаар заһабарилые ... догшоб. Эндэ гол түлэб ... тайшаг зон хүдэлдэгбди... луушуул удаан байнгүй, ... лоошоноор ажаллахаяа ... дог гээшэ. Энэньшье ойл... той. Юуб гэхэдэ, тэдэнэ... зэр нютагуудые хараха, ... салин абахаяа һанана ха ю... —гэжэ И. И. Жаркой хэлэ... лэй.

Мүнөө предприятиин кол... лектив байгша оной даабари... дүүргэжэ, ашаг олзо ... һаа ехээр абаад, дэлгүүр... экономикын эрхэ байдал... һайнаар хүдэлхэ бата ... һуури табихые оролдоно.

А. ДАШИДОНДОКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ... рейсһээ ерэһэн автомаши... шалгана; моторист В. А. ... палов; үнинэй жолоошон И. И. Жаркой.

С. ГАРМАЕВАЙ фото... рагууд.

Совет орон дотор

ЛЕНИНГРАД. Россин соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй зохёохы холбоон арадай оюун ухаанай ажабайдалые баяжуулгада туһалдаг хүнүүдые нэгэдүүлхэ зорилготой юм. Ленинградта ниитын шэнэ эмхи съезд дээрэ байгуулагдаа.

Соёлой хүдэлмэрилэгшэд дээдын зурагаануудаар ябажа, хэрэгтэй юумэ ходо эрихэ баатай болодог. Соёлой һалбарида һүүлшын ээлжээндэ мүнгэн һомологдодог. Иимэ байдал соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй һанаанда таарадаггүй. Тэдэнэй зохёохы эрхэнүүдые хамгаалха, материальна эрхэ байдалые һайжаруулха хэрэгтэй. Шэнэ холбоон эдэ уялгануудые даажа абаа юм. Библиотекэнүүдэй, клубуудай, соёлой байшангуудай ба ордонгуудай, кинотеатрнуудай, сэсэрлигүүдэй, музейнүүдэй, уран зурагай һургуулинуудай, хүдэлмэрилэгшэдые, арадай уран бэлигтэнэй түлөөлэгшэдые тэрэ нэгэдүүлнэ.

Съездын делегадууд эмхиин устав батлан абаһан, хүтэлбэрилхы зурагаануудые һунгаһан байна. Ленинградай гүрэнэй Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ соёлой институдай ректор профессор Е. Я. Зазерский холбооной түрүүлэгшээр һунгагдаа.

Холбооной арадай уран бэлигэй жаса байгуулха, «Россин соёл» гэһэн журнал гаргаха шиидхэбэри абтаа.

ДОНЕЦК. Шахтернуудай хотодо «Педагогическа газетын» түрүүшын номер барлагдан гараа һэн. Донбассай багшанарай шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай статьянуудые толилхоор, залуушуулые һурган хүмүүжүүлгэдэ туһалхаар бүхы юумэн тухай бэшэхээр шэнэ газетэ хараална.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президентын Указ

СССР-эй НӨӨСЭЛГЫН БАНКЫН ЭМХИ ЗУРГААНУУДТА МҮНГЭ ХАДАГАЛХЫЕНЬ ЭРХЭТЭДЫЕ УЛАМ ЕХЭЭР УРМАШУУЛХА ТУХАЙ

[illegible] ажахые гуримшуулан һайжаруулха ба дэлгүүрэй [illegible]ндо шалжан орохо талаар СССР-эй Верховно Советэй [illegible] Гол шэглэлнүүдтэй зохилдуулан, мүн СССР-эй [illegible] банкын эмхи зургаануудта мүнгэ хадагалхыень [illegible] улам ехээр урмашуулха, мүнгэ оруулагшадай ашаг [illegible] хангаха зорилгоор иигэжэ **тогтоохомни:**

[illegible] Нөөсэлгын банкын гүрэнэй статусые үлөөхэ, [illegible] гүрэнэй мүнгэ гүрэн түрын найдамтайгаар хада[illegible] батадхаха.

[illegible] оруулагдаһан болзорнуудһаа дулдыдуулан, [illegible] Нөөсэлгын банкын эмхи зургаануудта хүн зоной [illegible] болзортойгоор оруулһан мүнгэндэ 1990 оной ноябр[illegible] процентнэ нэмэлтэнүүдые дэшэлүүлхэ.

[illegible] Гүрэнэй банк ба СССР-эй Нөөсэлгын банк про[illegible]нтнэ нэмэлтэнүүдые тодорхойлхо.

3. СССР-эй Нөөсэлгын банк хүн зониие хангалгын шанарые дэшэлүүлхэ, үзүүлэгдэдэг хангалгануудые үргэдхэхэ, эрхэтэдэй сулөө байһан мүнгэн зөөрые хабаадуулха шэнэ тухай янзануудые дэлгэрүүлхэ, сабэр мүнгэгүйгөөр тоосолгые хүгжөөхэ ба хүн зондо урьһаламжа үгэхэ хэрэгые нарижуулха талаар хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

4. Процентнэ шэнэ политикые хэрээда абан, гүрэнэй дотоодын шүүбэриин 1982 оной урьһаламжын ба СССР-эй Нөөсэлгын банкын сертификадай дүримүүдтэ шухала хубилалтануудые СССР-эй Финансын Министерство оруулха.

5. 1990 оной ноябриин 1-һээ СССР-эй Гүрэнэй банк предприятинуудай, организацинууд болон эмхи зургаануудай оруулһан мүнгэндэ, тэдэнэй үгтэдэг урьһаламжануудта шэнэ процентнэ нэмэлтэнүүдые оруулха.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Президент М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль. 1990 оной октябрин 25.

СССР-эй Финансын министерствэдэ, СССР-эй Гүрэнэй банкда болон СССР-эй Нөөсэлгын банкда

[illegible] СССР-эй Нөөсэлгын банкын [illegible] зургаануудта мүнгэ хадагалхые [illegible] эрхэтэдые улам ехээр [illegible] тухай» Совет Социалис Республиканууд Союзай Президентэй Указые бэелүүлхэ [illegible] СССР-эй Гүрэнэй банк [illegible] Нөөсэлгын банк [illegible] тусхай болзортойгоор [illegible] 1 жэлһээ 3 жэл хүрэтэр болзортойгоор оруулһан мүнгэндэ жэлдэ 5 процент, 3 жэлһээ 5 жэл хүрэтэр — 7 процент, 5 жэлһээ [illegible] болзортойгоор оруулһан мүнгэндэ жэлдэ 9 [illegible] олзо түлэхэ гэжэ тог[illegible]гдэһэн[illegible]. Энэ [illegible] хэдэн [illegible] заншалн[illegible] бол[illegible].

[illegible]СССР-эй Нөөсэлгын банкын [illegible] зургаануудта тусхай болзортойгоор хэгдэһэн мүнгэндэ [illegible] процентнэ нэмэлтэ 1990 оной—ноябриин 1-[illegible]эхилэгдэхэ.

1990 оной ноябрин 1 болотор тусхай болзортойгоор мүнгэ оруулһан хүнүүдтэ шэнэ гуримаар нөөсэ мүнгэ бэшүүлжэ эрхэ олгогдоно. Шэнээр бэшүүлэгдэхэ нөөсэ мүнгэнэй талаар доход мүнөө үедэ тогтоогдоһон хэмжээгээр — жэлдэ 3 процентээр түлэгдэхэ. Гадна залуушуулай шангай мүнгэн жэлдэ 5 процент хүсэтэй, хүүгэдэй ба нөөсэлгын мүнгэн жэлдэ 9 процент хүсэтэй нэмэгдэхэ. Эрхэ абтахаар хэгдэһэн мүнгэн жэлэй 1 процент нэмэгдэхэ гэхэ гү, али мүнөө хүсэндөө байгаа процентнэ түлбэри үлөөгдэхэ.

Мүнөө хүсэндөө байгаа процентнэ түлбэреэр тусхай болзортойгоор мүнгэ оруулалга, мүн тэрэшэлэн нэмэлтэ түлбэринүүдтэйгээр тусхай болзороор ба хэлсээнэй ёһоор мүнгэ оруулалта 1990 оной ноябриин 1-һээ болюулагдаха.

Шүүбэритэйгээр оруулагдаһан мүнгэн, мүнгэнэй — эд бараанай шүүбэрин нөөсэлгын Союзна республиканууд дай шүүбэрин банкнуудай шиидхэбэреэр үлөөгдэхэ байха.

1990 оной ноябрин 1-һээ эхилжэ, СССР-эй Нөөсэлгын банкын сертификадуудай бүхы арбан жэлэй болзорто дунда зэргэнь 10 процент хэмжээтэй доход түлэгдэжэ болохо. Мүнөө үедэ 4 процент түлэгдэдэг.

1990 оной ноябрин 1 болотор худалдажа абтаһан сертификадууд шэнэ гуримаар 1991 оной ноябриин 1-һээ түлэгдэхэ. Нөөсэлгын банкын сертификат болгожо мүнгэ хадагалһан бүхы болзорой түлөө түлэгдэхэ.

Гүрэнэй дотоодын шүүбэриин 1982 оной урьһаламжын облигацинуудай талаар доход 1990 оной ноябриин 1-һээ түлэгдэхэ. Мүнөө үедэ жэлдэ 3 процент түлэгдэдэг һаа, 9 процент түлэгдэхэ болоно. Шэнэ процентнэ түлбэрин ёһоор, шүүбэринүүдэй тиражнууда 1990 оной ноябрин 15-һаа урьһаламжын 1 разрядта 6.870.500 түхэригэй 20 000 шүүбэри наадагдаха гэбэл:

Шүүбэриин хэмжээн	Шүүбэриин тоо	Шүүбэриин нийтэ хэмжээн (түхэриг)
25.000	5	125.000
10.000	10	100.000
5.000	31	160.000
2.500	49	120.000
1.000	20	20.000
500	1900	950.000
300	17.985	5.395.500
	20000	6.870.500

Хүн ба үе саг

ДЫЛГЫРОВ ДОНДОГОЙ ҺҮҮЛШЫН ҮДЭРНҮҮД

Агын Буряадай автономито округой ород хэлэн дээрэ гарадаг «Агинская правда» гэжэ газетын хэдэн хуудаһануудта Дайшалхы Улаан Тугай орденой кавалер, БурЦИК-эй гэшүүн ябаһан буряадайнгаа эрэлхэг баатар хүбүүн Дондок Дылгыровэй түрэһөөр 85 жэлэйнь ойгоор дашарамдуулан, 58 жэлэй саада тээ, 1932 оной июнь һарада, бодхуулнуудые барилсаха гэжэ ябаһаар алуулһан тухай хэдэн хүнүүдэй бэшэлгэнүүд толилогдоһон байгаа һэн. Энэ һанагдаа үзэгдөөгүй үйлэ хэрэгээр үнинэй һонирхожо ябаһан тула, олон жэлнүүдтэ хэдэн хүнүүдтэй хөөрэлдэжэ, дуулаһан юумэеэ таанадайнгаа һонорто дурадхажа, хоорэжэ үгэхэ хүсэлэнтэйб.

Ага тосхоной Комсомолой нэрэмжэтэ гудамжын 48-дахи гэртэ үндэр наһатай болоһон, партиин болон ажалай ветеранууд —Гомбо-Доржо Намсараевич Намсараев ба тэрэнэй наһанайнь хани нүхэр Еши-Ханда Шагдаровна Дылгырова хоёр ажаһуудаг юм. Энэ хоёр ветеранууд Дылгыров Дондогой тон сасуутан, үетэн байһан тула энэ оной хабар намда иигэжэ хөөрөө һэн:

— 1927 ондо Ага тосхондо Дылгыров Дондогтой суг нэгэ һарын сэрэгэй бэлэдхэл гараһан байнаб. Бидэ Даржаев Бато-Мүнхындэ байратай байгаабди. Бато-Мунко бидэнтэй сасуутан юм һэн. Нэгэтэ Дондогой оймһонойнь хахаршахада, Бато-Мунко өөрынгөө оймһо тайлажа, Дондогто үмдэхүүлһыень элихэнээр һанагшаб. Тиигэжэ ябаһанайнгаа удаа Дондок Дылгыров хори гаран нүхэдтэеэ хамта Буркавдивизионой морин сэрэгтэ алба хэхээ мордоо һэн,— гэжэ Гомбо-Доржи Намсараевич Намсараев һонирхолтой хөөрөөгөө эхилээ.

— 1932 ондо би ВКП(б)-гэй Агын райкомой женотделдэ ажаллажа байгааб,— гээд Еши-Ханда Шагдаровна хөөрэбэ. — Дондок Дылгыров Улаан-Үдэһөө нютагаа айлшаар ерээд, һөөргөө бэеэ амар аргалуулхаяа санаторидо ошохо гэжэ яаралтай ябаһан юм. Би амаралтада гараад, Улаан-Үдын Дэдэ - Онгостойдо оршодог санаторидо ошожо, кумыс ууха болоод ябатараа, Дэлгэрэй Дондогтой уулзашабаб. Дондогой олоһон хара мори хүллэһэн ходоог тэргэ дээрэ һуунхайнууд, Могойто орохо түсэбтэй ябабабди. Могойтоһоо саашаа түмэр харгыгаар ошохо байгаабди. Агынгаа үйлсөөр ябажа байтараа, милициин гэрэй хажууда морёо тогтоожо, тэргэһээ буушаһан Дондок намда иигэжэ хэлэбэ: «Намайе хүлеэжэ байгаарай. Би халта ороод, удаан болонгүй, түргөөр ерэхэб». Дондок тэндэһээ гаража ерэхэдээ, намда иигэжэ хэлэбэ: «Зай, ши саашаа гансаараа ошохо болобош. Би эндээ үлэхэмни. Хэрэг гараад байна». Тэрэ үедэ Дондогой юундэ үлэхээ һанаһые, ямар хэрэгэй гараад байһые би хаанаһаа мэдэхэбиб даа. Гансагараа Могойто ороод, һүүлэзрнь Улаан-Үдэ ороо һэм. Нэгэ хоногто ябажа, хүрэхэ газартаа хүрөөд байхадамни, Дондок бодхуулнуудта алуулаа гэһэн телеграмма Агаһаа ерээ гэлсэжэ байгаа һэн. Тиигэжэ манай нютагай эрэлхэг хүбүүн Дондок Дэлгыровэй сагһаа урид алуулшаһаниинь бултанда хайратай байдаг. Бандидуудые барилсаха гэжэ Улаан-Үдэ хотоһоо Буряадай ОГПУ-гай түлөөлэгшэ Кичиков гэжэ хүнэй 1932 оной зун Ага ерээд ябадагыень һананаб.

Гуруев Галсан гэжэ 86 наһатай ажалай ветеран XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түб һуурин Согто-Хангилда ажаһуудаг юм. Тэрэ 1990 оной май һарада Баруун-Үбжэгэеэгэй эхиндэ болоһон ушар тухай намда иигэжэ хөөрөө һэн:

— 1932 ондо «Улаан хүдэлмэришэн» гэжэ Зүүн-Үбжэгэеэгэй ТОЗ-ой мал ажалые даагшаар ажаллажа ябааб. Тэрэ үедэ элдэб тушаалтай зонууд НКВД-гэй шугамаар «Бойгруппада» олоороо хабаададаг байгаа. Манай нютагһаа избач Бато Жамсаранов, эдэбхитэн ябаһан Бато Намсараев, мүн би (Гуруев Галсан) гэгшэд группын гэшүүд болоһон байнабди. Тиихэдэ бидэнэй унажа ябаһан моридной бултаараан ажахын морид байгаа. Бидэндэ нэгэ нэгэ таба һүрэдэг буунуудые үгөөд, НКВД-гэй шугамаар тэмсэхэ, бодхуулнуудые барижа тушааха гэһэн хүнүүд гээшэт гэһэн үнэмшэлгэ саарһа барюулһан юм. Бүлэгүүд олон ябадаг һэн. 1929 ондо КВЖД-дэ болоһон дайнда баатаршалга харуулһанайнгаа түлөө Дылгыров Дондогтол адляар Дайшалхы Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан Вамбуев Дэлэг гэжэ хүнэй бүлэгтэ бидэ, хори гаран зон, ябаабди.

Тэрэ үедэ бандидуудые барижа тушааха зорилготойгоор хэдэн бүлэг суглуулжа эмхидхэһэн байха юм. Дэлбэрхэй дээрэ нэгэ бүлэгэй арба гаран зон, Баруун - Үбжэгэеэгэй «Улаан ажал» ТОЗ дээрэ 15 зон (тэрэ тоодо Вамбуев Дэлэг Гуруев Галсан хоёр), Баруун-Зантаада мүн лэ хори гаран «Улаан ажал» ТОЗ дээрэ 15 зон гаран зон бодхуулнуудые бариха зорилготойгоор Баруун-Үбжэгэеэдэ суглуулагдаһан байгаабди.

Жэгжэдэй Бадма гэжэ «Улаан Ажалай» хүн отрядаймнай дуулгабаришан байһан юм. Тэрэ хүн нара орохын урдахана гурбан модоной газарта хахаагар морёор гүйлгэжэ ерээд; «Баруун-Үбжэгэеэгэй зүүн шэлын баруун бооридо утаан гаража байна»— гэжэ дуулгаһан байна. Тэрэл һүниндөө Баруун-Үбжэгэеэгэй эхиндэ бодхуулнуудые тойрожо, манажа хоноһон байнабди. Моридуудаа холохоно бүлэг бүлэгөөр модонһоо уяад, тус тустань харуулшадые табяагша һэн.

Үглөөнэй улаан наранаар Улаан-Үдэһөө ерэһэн нэгэ ород ноён хүн буудажа эхилээ һэн. Бодхуулнуудшье урдаһаань буудаал хаш. Удаахан саг соо буудалдаан үргэлжэлөө. Буудалдаанай замхахада, бидэнэр тиишээ гүйлдэжэ ошобобди. Тэндэ хүн зоной ехэ хүлгөөн болоожо байгаа. Нютагаймнай мэдээжэ болоһон, суута баатарлиг хүбүүн Дондок Дылгыров гээшэ энэ буудалдаан соо сээжээ шобто буудуулжа, хүндөөр шархатаһан байба. Үйһэн отогой хажуугаар нүхэн окопуудые хараабди. Эдеэ шанаха тогооной зууха, тогоон соо шанагдаһан адууһанай мяханай үлэгдэлнүүд... Тэрэ малтагдаһан окоп соо буугаа бариһан шэгтээ алуулшаһан хүн хэбтээ һэн. Тэрээниие Аюрай Даша-Доржо гэжэ манай нютагайхид бултааран таниһан байнабди.

Тэндэ Мункуев Минжур гэжэ Зүдхэли нютагай залуу хүбүүн бэеэ тушаажа, баригдаһан байба. Тэндэ хоножо байһан бодхуулнуудай хоёр моридынь жолоогоо таһалаад гүйлдэһэн, мүн тэдээнэй найман морид эмээлтээ уяатай байбад. Манай тухайлхада, тэндэ арбаад шахуу зон байһанаа, элдэб аргаар манай дундуур мүлхижэ, хэдэн тээшээ зугадажа, арилһан байжа болоо. «Бэеэ тушаагты!»— гэжэ байжа ой соогуур шангаар һүхирэлдөөн болоогшо һэн. Дондок Дэлгыровые буудажа шархатаагша Манзаргашын Цындыжаб гэжэ бандит баригдаһан байба. Тиихэдэ тэрэ гуша гаран наһатай, дунда жиирэй бэетэй, хүхэ сагаан шарайтай, нютаг соогоо мэргэн буудагша гэжэ суутай хүн ябаһан. «Хара булгайр арһан дэгэлтэй, горьё бүһөөр хантараатай бүһэтэй, үбсүүндээ толотомо гоё ордентой хүнэй урдаһаамни хашхараад, нам тээшэ сэхэ гүйжэ ерэхэдэнь бишье шабхаяа татажал абаа һэм»— гэжэ Цындыжаб хөөрэһэн юм гэлсэдэг. Буугайнгаа сэмгэн сооһоо тагжашаһан хооһон гильзээ ябаха гэжэ затворооро ташагануулжа байхадань, бүлэгэйхид Цындыжабай дээрэнь буужа, амидыгаар бариһан байна.

Үбжэгэеэгэй дүтын ТОЗ-һоо түмэр рессортой хүнгэн ходоог тэргэ асаржа, дээрэнь зузаанаар ногоо зулгаажа дэбдеэд, хүндөөр шархатаһан Дондок Дэлгыровые хэбтүүлжэ, Ага шэрэжэ асарһан юм.

Согто-Хангил һууринда ажаһуудаг, XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэбьяата колхозник, дайнай ба ажалай ветеран, 78 наһатай Ород Мижитов энэ оной май һара соо иигэжэ хөөрөө һэн:

— 1932 ондо бандидуудые бариха гэһэн бүлэгтэ хабаатай ябалсаһан хүм. Группымнай ноён Добчин Шагдаров гэжэ Тугшан нютагай, сэрэгэй офицер ябаһан хүн һэн. Тэрээнэй басаганиинь Цыренов Радна-Гуро гэжэ хүнэй хани нүхэр болоһон, мүнөө Будалан нютагта ажаһуудаг байха. Мүн бидэнтэй хамта Жамбалдоржин гэжэ милиционер ябалсагша һэн.

1931 оной үбэлынь Гамбалай Бата гэжэ, мүнөөнэй Сагаан Шулуутайн наанахи Нарһата нютагай байһан хүн урагшаа гараад: «Олон хүниие асаржа, таанадые бултыетнай алуулхаб!» — гэжэ занаад, наашаа ерэжэ, эндэхи нютагай зонуудые ехээр хүлхюулһэн байха юм. Тиигэжэ Согто-Хангил нютагай дэбисхэр дээрэхи Үбжэгэеэгэй, Улаан-Булагай, Бүргөөгэй, мүн Жэбхээнэй ой тайгын бодхуулнууд болоһон юм. Энээнэй үгэдэ орожо, олохон зонууд бодхуулнуудые дахаһан байха.

Жэбхээнэй-Адагта нэгэ һүни моритой ябажа ябатараа группада баригдажа, мүшхүүлээд, тэрэнэй бүридэлдэ орожо, бандидуудые барилсаха болоһон хүнби. Моринойнгоо хазаарай ама шангаар барьяад, дүрөөнүүдээ ханхинуулангүй ябаха, гүйлгэлдэхэдээ суг гүйлгэлдэхэ гэхэ мэтын заабари заншал маанадта үгэгшэ һэн. Мори эмээлнай манай. Буу болоод һомо зэбсэгнай тэдээнэй үгэһэн. Санжиев Тогоон манай моришомнай ябаһан юм. Би тэдээнтэй дүн хамта хори гаран хоногто ябалсааб.

Бүргөөдэ үдэрынь унтахабди. Будын Мархаанай аба Санжиев Буда Агаһаа хилээмэ асаржа бидэниие хооллуулдаг байгаа. Ошорой Жамсаран гэжэ хүн үдэр бүри шахуу тарган эрье хони шарууһалха. Тэрэ үедэ Жамсаранай Лодой гэжэ даянда һуудаг ламын шара тоһо эдеэдшье туршаһан байхабди.

Манай группада хамта дээрэ хори гаран зон ябалсаа. Үдэрынь унтаад, һүнинь ябахабди. Гамбалай Батында ошохобди. «Үбгэнөө оложо үгэ. Тэрэшни хаанаб?» — гэжэ байгаад һамгыень хашагша бэлэй.

Тэрэ үе соогоо Дэлгыров Дондогые нэгэ дахин хараа һэм. Шинель үмдэһэн, малгайнгаа һагалдаргые доошонь буулгаһан хүн ябаагша бэлэй.

Тулмасаанай-Адагай Жабай Балдан гэжэ хүниие бодхуул болоод, Хара-Нуурай боролжо соо бэеэ нюугаад байһыень Сонхоо Мэжэд тухайлһан байгаа. Тиигэжэ боролжын зүүн толгойн арада группынхид суглараад, боролжые аргаахан бүһэлөөдхибэд. Эндэ бидэнтэй хамта Добчин Шагдаров Жамбалдоржин хоёр ябалсаа. Би боролжын баруун хойно зогсонхойб. Ноёднай үлеэдэг дохёотой, тэрээнэй үлеэжэ, «хүлыень буудагты» гэжэ хашхаралдахадань, тэндэ бэеэ нюугаад хэбтэһэн бодхуул Жабай Балдан гээшэ түргэхэнөөр бэеэ тушаагаа һэн. Тэрээниие мориндо мордохуулаад асараа һэмди.

Дылгыров Дондогые буудагша Манзаргашын Цындыжабые бариад, морин тэргын одойр дээрэ хүлеэд, Ага абаашаһан байха. Дылгыров Дондок гээшэ суг ябаһан зондоо иигэжэ хэлэһэн байна; «Энэ намайе буудагша хүниие бү хэһээгээрэйгты. Эндэ би өөрөө гэмтэйгээ мэдэнэб. Буутай хүнэй урдаһаа би өөрөөл гүйжэ ошооб. Тэрэ зэмэгүй». Цындыжаб гээшэ удаан хаагдаагүй, путевкоор сүлүүлһэн байха. Хожомынь табигдажа ерээд, Карымай райондо ажаһуугаа, тэрэ аргагүй бэрхэ ангуушан ябаһан гэзбэ. Араатын гүйдэл дундань буудахадаа, алдадаггүй һэн гэжэ зоной хөөрэлдэхые оло дахин дуулаһан байнаб.

Ага тосхондо ажаһууһан ажалай ветеран Базараани Дашинимаева хэдэн жэлэй саана нэгэ иимэ һонин ушар намда баһал хөөрэһэн юм.

— 1932 оной зун минии багахан басаган ябаад, Бүргөөгэй һургуулида һуража, хүгшэн эжытэеэ байдаг байтарни, нэгэтэ нэгэ хүнэй гарнуудыень арадань мушхамалаар барижа уяжархиһан, хоёр моритой зонууд тэрээнээ урдаа тууһан, хойноо нэгэ паар мори тэргэ дахуулһан юумэнүүд манай газаа хүрэжэ ерэһыень элихэнээр һанагшаб. Тэдэ зонууд газаамнай ерэжэ тогтоод, «Танайхид һүтэй гээшэ гүт? Маанадта унда хэжэ үгыт» гэжэ бултаараан ундалаа бэлэй. Тэдээнэй гүйлтаар тэргэ дээрэ хэбтэжэ байһан хүндэ би аягаар унда уулгаха болобоб. Теэд уулгажа ядахадаа, гэртэһээ хурьга угжалдаг угжаяа асаржа, һү уулгаһан байнаб. Тэрэ хүн намда хандажа, «басаган, бэрхэш даа. Хэн гэжэ нэрэтэйбши? Хэнэй басагамши?»— гэжэ һураа һэн. «Минии хармаан соо нэгэ блокнот, карандаш хоёр байха тэдээниие энэ басаганда абажа үгэгты»— гэжэ хажуугаархи зонуудтаа хэлээ бэлэй. Тиигэжэ тэдэ зонууд намда хүри-улаан гадартай шэб шэнэхэн блокнот, простой хара карандаш хоёрые бэлэг болгожо минии гарта барюулһан юм.

Нүгөөдэ гараа хүлюулһэн хүндэ минии унда уулгахаяа һанахадамни, хүгшэн эжымни намайе «болохогүй» гэжэ таһа хорёогшо һэн. Һүүлдэнь мэдэхэдэмни, тэрэмнай Дылгыров Дондогые буудагша Манзаргашын Цындыжаб гэжэ хүн байһан байгаа. Тэрэ тэргэ дээрэ минии ундалуулагша хүнэй Дылгыров Дондогой байһыень би хаанаһаа мэдэхэбиб даа. Дондок Дэлгыровэй намда бэлэглэһэн бэлэгыень һая болотор нангинаар хадагалжа ябагша һэм. Теэд гэнтэ мэдэхэдэмни, тэрэмни төөригдэшэһэн байһаниинь гомдолтой агша.

Сээжээ шобто буудуулһан Дылгыровые тэдэ зон Ага абаашажа ябаһан байгаа. Баруун-Үбжэгэеэгэй эхиндэ байрлаһан бодхуулнууд нэгэ мори хулууҗа асараад, тэрэнээ алажа, мяхыень шанажа байһаар, тэндээ группынхидта баригдаа. Аюрай Даша-Доржо алуулба, Манзаргашын Цындыжаб Дондок Дылгыровэй сээжыень шобто буудажа шархатуулаад, баригдажа тушаагдаба гэһэн суу ехэ түргэнөөр тараа һэн.

Ага тосхондо удаан сагта ажаһууһан, түрүүшын эмшэлэгшэ врач Лыксэк Жабэ гээшэтэй суг ажаллаһан Аюрзана Адушиев гэжэ наһатай үбгэжөөл хэдэн жэлэй саада тээ намда иигэжэ хөөрэһэн байна:

— 1932 оной зун Дондок Дылгыров хүндөөр шархатаба гээд, Лыксэк доктордо асараа һэн. Би тиихэдэ Лыксэк докторой хажууда санитар гэжэ тушаалтай хүн байгааб. Минии санитаарлажа шадаха тиимэ юумэн байха һэм даа. Би ехэнхидээл уһа бусалгажа, докторойнгоо эдеэ шанаха ажалтай байгша һэм. Лыксэк Жабэ ута гэгшын шородо сагаан хүбэн орёогоод, тэрээгээрээ Дондогой шархые арилгажа байгаа һэн. Тэрэ удаан байгаагүй, хоёр хоногто больницада хэбтээд, наһа барашаһан юм.

Ага-Хангилай «Победа» колхозой ажалай ветеран Дашацырен Дансарановай хөөрэһэнэй ёһоор, Ага тосхондо Дондок Дылгыровэй һүүлшын замай, уйдхар гашуудалай ёһолол, хахасалга үнгэргэгдэһэн байха юм. Тэрэнэй бэеыень Агын багшанарай училищиин байшанай доодо этажда табяад, хүндэлэлэй һахюулда буунуудые бариһан зонууд зогсоһон, олон зоной хабаадалгатайгаар һүүлшын уулзалга эмхидхэһэн байгаа. Багшанарай училищиин зүүн-урда зүгтэ Дондок Дылгыровые абаашажа, аргагүй хүндэтэйгөөр, буугаар буудажа, салют табижа байгаад, хүдөөлүүлһэн юм гэлсэдэг.

Д-Р. ЦЫРЕНЖАПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Агын округ,
Согто-Хангил һуурин.

[illegible]РАН ДҮШЫН АЯЛГА

[illegible]дитэ хүгжэм [illegible]эхэнэйм үзүүртэ [illegible]бэнэнэ, шэнхинэнэ, шууяна...
[illegible]даг хүлэгүүдэй түбэреэн гү!
[illegible]һан хуурай хүгжэм гү!

[illegible] дарханай үйтаншаг [illegible]рской соогуур энэ тэрэ [illegible] дайражархихаяа айжа [illegible] элдэб зэр зэмсэгүүдые, [illegible]гдэжэ байһан мүнгэн [illegible]нүүдые, урданай дархан [illegible] бүтээһэн бурханай [illegible]үүдые, дүрсэнүүдые һо[illegible] харанаб. Угайдхадаа, [illegible]дэхи үендөө ябаһан тэрэ [illegible] хүбүүгээ дахуулжа [illegible]най, энэ тэрые гартаа [illegible] һангад һалахагүй гээ[illegible]

[illegible]Абыш хүбүүтээ, юугээ [illegible] хүмши,— гээд, һам[illegible] [illegible]гэшээ эрьеһэмни, нү[illegible] [illegible] амаа ангайшоод, хэлэ[illegible] [illegible] дууланашьегүй хэбэр[illegible] баһал бахардашанхай, [illegible]рэй мүнгэн зүүдхэлнүү[illegible] [illegible]гэшоод һууба.

[illegible]нэйнгээ энэ тэрые гар[illegible] [illegible] һанахада, һанаагаа [illegible]од байһыемни ойлго[illegible] [illegible]рэй ээзн зохидхон жаа[illegible] [illegible]ахаиие һарбайгаад:

—Энээхэниие барюулал даа. [illegible] дүшэ дээрэ тоншосо[illegible] [illegible]хэр дархан болохоор хүн [illegible]гэбэ.

[illegible]рхэшэгүүр абаад дэгэдшэг [illegible]бал, аляаһашье духада[illegible] [illegible]газаахын аргагүй багахан [illegible]ниие гартаа бариһан хү[illegible] [illegible] алха, дүшэ хонгиргон [illegible]шаба.

— Миниишье аша хүбүүн [illegible]тын баһал «туһалалса[illegible] [illegible] һанахадань, алхаханиие [illegible]жархигшаб,—гээд, Дамдин-Доржо Базарович хүбүүн [illegible]ниинь уриханаар миһэрэн [illegible]дань, эжэлүүдгүй өөрынь [illegible] наһан һанагдаадхёо[illegible]

[illegible] болохо багаһаа гэдэгтэл, [illegible] болохо хүн үхибүүн [illegible] нэгэл онцоотой бай[illegible] [illegible]гээшэ ха даа.

Дамдин-Доржо хүбүүхэн тос[illegible] захын хүүдинсэ соо Мы[illegible] Дондог дархашуулай улай[illegible] халааһан түмэрнүүдые [illegible] соогоо нишэ-тиишэнь [illegible]лгожо, нугалжа, хабтайлгажа, хонхойлгожо байгаад, хүн зондо хэрэгтэй элдэб юумэнүүдые бүтээхыень бахархан хаража, бүхэли үдэрөө барадаг бэлэй. Үгы гэбэл, гэрэйнгээ газаа элдэб түмэр түдэгэ суглуулжа, үмдэ самсаяа түгдэ татахадаа, хубсаһанай хомор тэрэ үедэ эжыдээ:— «Юрэдөө, хэндээ хэрэгтэй зөөри суглуулдаг үригшэб»,— гэжэ нэгэтэ бэшэ зэмэлүүлһэн байха.

Мүнгэшэ дархан Дамдин - Доржо Базарович Гыбанов тухай хөөрөөгөө эхилхэдээ, үхибүүн наһанайнь «хонгорхон үглөөгүүрые» эрьюулэн бусаабал, иимэрхүүл даа. Үшөө тиихэдэ холо ойгуур суурхаһан нютагайнь алташа, мүнгэшэ дархан Пачуу гэгшындэ үдэр һүниеэ үнгэргэһыень дурдалтай. Энэнь хожомоо яаха аргагүй туһатай байһаниинь эли ааб даа.

Иигэжэл багаһаа хойшо дархан болохые шэбшэдэг Дамдин-Доржо Базарович сэрэгэй алба дүүргэжэ ерээд, Буряадай Уран зураашадай холбооной дэргэдэхи уран бүтээлэй мастерскойдо уран дархан Пурбо Намсарайн гэгшын һурагша бололо ороһон юм. Энэмнай 1962 он байгаа. Тиихэдэ жэл тухай сагай үнгэрхэдэ, өөрөө уран дарханаар хүдэлжэ эхилээ. Тэрэ гэһээр олохон бүтээлнүүдынь бүхэроссин, бүхэсоюзна выставкэнүүдтэ амжалтатайгаар табигдаа. Мүн тиихэдэ 1985 ондо Энэдхэг орондо дэлгээгдэһэн «Буряад ороной искусство» гэһэн выставкэдэ Д-Д. Б. Гыбановай бүтээһэн эрэ хүнэй бүһэ табигдаһан юм.

1990 оной эхеэр Дамдин-Доржо Базарович Гыбанов СССР-эй Уран зураашадай холбооной гэшүүндэ абтажа, унихэнэй үншэн хабһандаа хабшуулжа ябаһан зорилгонь бэелүүлэгдээ һэн. Энэнь таби наһанайнгаа дабаан дээрэ гаража ябаһан мүнгэшэ дарханай олохон жэлэй зохёохы ажалай үрэ дүн, мүн тиихэдэ саашанхи ажалдаа улам шунахайран орохыень урялһан үйлэ болоо гэбэл, ехэшье алдуу болохогүй ха.

— Урданай дархашуулай бүтээлнүүдые суглуулжа, шэнжэлжэ ябахада, өөрынгөө бүтээлнүүдые бүтээхэдэ ехэ туһатай байдаг. Буряад арадаймнай заншалта угалза хээнүүдые хэды бэрхээр хэрэглэжэ, урданай дархашуул дарха хэдэг байгаа гээшэб гэжэ гайхалаа барагшаб,— гэжэ уран дархан һанамжаяа хубаалдана.

Энэ хөөрөөн соогоо Д-Д. Базаровичай Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай ордоной, Петропавловкын, Гусиноозерскын ГРЭС-эй Соёлой ордонуудай урлан шэмэглэлгэдэ хабаадалсаһан тухай дурдангүй гаража болохогүй.

Алтан намарай аажамхан энэ үдэр мүнгэшэ дарханайхиһаа гараад, ужам тала руу хаража, байгаалиин алишье дүрбэн сагай һайхан байдагые түрүүшынхиеэ мэдэрһэндэл үзэжэ, номин хүхэ тэнгэридэ тамарһан хүбэн сагаан үүлэнүүдые уран дарханай дабтан бүтээһэн хэлэшэгүй һайхан угалзануудтай жэшэн ябаа бэлэйб. Харин шэхэнэйм үзүүртэ түргэн хүлэгүүдэй түбэреэе, ульгэршэ үбгэнэй арһан хуурай уянгата аялгые дагаһан уран дүшын шэдитэ хүгжэм зэдэлхэдэл гээ һэн.

Г. ДАГБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мүнгэшэ дархан Д-Д. Гыбанов.

ХЭШЭЭЛНҮҮДЫЕ ҮНГЭРГЭДЭГ БОЛЫТ

«Буряад үнэн» газетын мүнөө жэлэй захил ехэ муугаар ябана гэжэ дуулдадаг. Энэ гансал газетын үнэ сэнгэй дээшэлүүлһэнһээ бэшэ, харин олон зоной буряад хэлэ муугаар мэдэдэг дээрэһээ болоно гэжэ һананаб. Буряад арадай олонхи залуушуул түрэл хэлэеэ мэдэхэгүйгөөр хүмүүжүүлэгдээ. Мүнөө тэдэнэрэй олонхинь эжы абанар болонхой. Зүгөөр иимэ зон үхибүүдээ хайшан гээд түрэл хэлэндээ һургахаб даа. Энээн дээрэһээ уламжалан, иимэ дурадхал оруулха хүсэлэнтэйб. «Буряад үнэн» газетын хуудаһанууд дээрэ буряад хэлэнэй хэшээл үнгэргэдэг болоо һаа, һайн байгаа. Тиигээ һаатнай, мүнөөнэй аба эжынэр үхибүүдтэйгээ хамта буряад хэлээ шудалжа эхилхэ һэн.

Иимэ һанамжатай зон олон. Тиигээд байгаа һаатнай, «Буряад үнэнэй» тираж сохом 10 процентһээ үсөөн бэшээр дээшэлхэ байгаа гэжэ һанагдана. Буряад хэлэмнай гүрэнэй хэлэн гэжэ һаяхан соносхогдобо. Ушар тиимэһээ буряад хэлэ үзэхэ дуратайшуулай тоо ехэ олон болонхой.

Хэрбээ буряад хэлэнэй хэшээлнүүдые үнгэргэхэ тухай дурадхалые зүйтэйдэ тоолоо һаа, республикын газетэнүүдэй нэгэ хэдэн номернуудта соносхолнуудые үгөө һаатнай, һайн байгаа. Радио, телевиденишье хэрэглэхэдэ болоно. Юрэдөө, нэн түрүүн «Буряад үнэнэй» уншагшадаа олон болгохын тула, буряад хэлэ дэлгэрүүлхын тула оролдоогүй һаа, хэн оролдохоб?

Буряад хэлэнэй хэшээл үнгэргэдэг болохо талаар дурадхалыемни «Буряад үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэд зүбшөн хэлсэхэ бэзэ гэжэ найдаһаар үлэбэб.

Л. ИВАНОВА,
Буряадай эрдэмэй түбэй хүдэлмэрилэгшэ.

СҮЛӨӨ ЗАБДАГҮЙ ЗАХИЛ АБАГША

[illegible]лаан-Үдын Советүүдэй талмай хажуудахи Главпочтамтда [illegible]одо, зал соо тусгаар стол [illegible]тай, нэгэ эхэнэр кассова [illegible]ппаратаар квитанцинуудые [illegible]жо, газетэ, журналнуудта [illegible] хүн зонһоо абажа байна. Хажуудань үшөө нэгэ стол, [illegible] дээрэ «1991 оной газетэ, журналнуудай бүхэсоюзна [illegible]лого» хэбтэнэ. Ажаглахада, [illegible] зон таһалгаряагүй ерээд [illegible] захил хэнэ. Гэбэшье нэгэ [illegible] забһар оложо, тэрэ кассиртай хөөрэлдэжэ үр[illegible] һэм.

— Хүнүүдтэ амар байхын [illegible] сентябриин 1-һээ энэ тусгаар столые фойе соо табижа, [illegible] газетэ, журналнуудта захил [illegible] эхилээ бэлэйбди. Түрүүшын үдэрнүүдтэ зон угаа [illegible], «үшөө саг бии» гэжэ [illegible], хэблэлдэ захил хэхээ [illegible]гүй байгаа хаш. Харин [illegible], захил хэхэ хаһын дүүрэр оройдоол дүрбэн үдэр үлөөд байхада (октябриин [illegible] газетэ, журналнуудта захилгэ дүүрэнэ гээд үшөө [illegible] һануулая), нойрһоо һэ[illegible]дэл, зон үдэр үргэлжэ таһалгаряагүй ерээд, захил хэнэ. Үдэр бүри хүбхэгэр мүнгэ тушаанаб,— гэжэ Л. П. Руденская хэлэнэ.

Захил хэжэ үрдингүй үлэшөөд, һүүлдэнь газетэ худалдадаг киоскнуудай хажуугаар сагаа «эдижэ», мүн розницада худалдагдадаг газетэ, журналнуудые үнэтэйгөөр абажа байха гээшэ хэсүү хэрэг. Тиимэһээл зон ажалайнтаа хажуугаар нэгэ бага забда сүлөө саг оложо, иишээ ерэнэ ха юм даа. «Байгал» журнал, «Буряад үнэн», «Советская Россия»...— гэхэ мэтээр тоолон, зуун түхэриг шахуу мүнгэнэй захил хэжэ байгша буряад хүнтэй хөөрэлдэбэб. Энэ хадаа Буряадай мэдээжэ поэт, оршуулагша Г. Г. Чимитов байба.

— Россин гүрэн түрэ болоод, бэеэ даагаад дабшахаяа байхадань, «Советская Россия» газетые захингүй байжа болохоор бэшэ. «Буряад үнэн», «Байгал» журналаа ходо захидаг аабзаб. Тиихэдэ гэртэхимни «Работница», «Здоровье» уншаха дуратай,— гэжэ Гунга Гомбоевич хөөрэнэ.

Врач мэргэжэлтэй В. П. Давыдова гансал «Медицинская газетые» захина. «Намда хэрэгтэй һониниие энэл газетэһээ уншанаб. Бусад дуратай газетэ, журналнуудни бии юм бэзэ, харин бүлэдэмнай мүнгэ зөөреэр тиимэшэг гээд ойлгохо хэрэгтэй»,— гэжэ тэрэ хэлэбэ. Студент Володя Хогоев иигэжэ хэлээ һэн:

— Би студентнэрэй хамтын байрада ажаһуудагби. Жэл бүри газетэ, журналнуудые олоор захидаг һэм, харин почтальоной хамтын байрымнай вахтада тэдэниие асарамсаарнь лэ, хүлтэй болоһондол үгы болошоно,— гэжэ тэрэ голхоронгёор хэлэнэ. Мүнөө хэблэлдэ захил үнэтэй болоо, тиимэһээ почтын хайрсагуудай суурга бүхэлхэ, хамтын байрануудай байдалые гуримшуулха шухала бшуу.

...Минии энэ почтоһоо гарахада, «Комсомольская правда», «Крестьянка», «Работница»...— гэхэ мэтээр захилай үгэнүүд соностожол байгаа һэн.

И. ГОМБОИН.

АГА, ОНОН нютагуудаар

ТООНТОЁО МАГТАҺАН «ТООНТО»

ХҮНДЭМҮҮШЭЭР ХҮЛЕЭН УГТАБА

Агын округой Могойтын районой нютаг, тосхонуудаар Улаан-Үдэһөө ошоһон «Тоонто» гэжэ уран һайханай нэгэдэлэй фольклорно ансамбль тээ мэндэ айлшалһан байна. Түрэл буряад арадайнгаа аман зохёолой дээжые, дуу, ёохор, хатарнуудые концертынгээ түрүүшын хубида харуулһан юм. Поэт Баатар Батоевой зохёон найруулһан «Шэнэ гэр толполго» гэжэ урданай ёһо заншалнуудые харуулһан зүжэг могойтынхидто һайшаагдаа. Илангаяа «Ангуушан тухай» урданай дуу гүйсэдхэдэг наһажаал болоһон Ц. Б. Мункуева, мүн «Сэлгеэхэн Сэлэнгэ» гэһэн урданай дууе дууладаг Е. С. Буянтуева гэгшэд, бусадшье нүхэд олондо һайшаагдаһан байна. Буряадай багшанарай институдай доцент Ц. Ц. Цырендоржиев буряад арадай дуунуудые шагнагшадтаа бэлэглээ юм. Үг үнгияа мартахагүй, соёл, түүхэеэ һэргээхые уряалһан энэ баяр, наадан агынхидые һонирхуулһан байна.

Концертын хоёрдохи хубида баһал хүгжэмэй инструментнүүдэй дэмжэлгэ доро хатар, дуунууд шагнагшадай анхаралда зорюулагдаа. Буряад арадай заншалта хатар (найруулан табигшань Дарима Найданова) концертдэ суглараагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ. Залуу композиторнууд Пүрбэ Дамиранов, Баир Батодоржиев гэгшэдэй дуунууд ехэтэ һайшаагдаба. «Сэлмэг үдэшэ» гэжэ П. Дамирановай дууе дуулаһан Наталья Дымбрыловае зон халуунаар угтадаг байгаа. Тиихэдэ «Түнхэн» ба бусад дуунуудаа автор нүхэдтэеэ хамта дуулажа, шагнагшадые баясуулба. Улаан-Үдын 5-дахи СМУ-гай барилгашан Доржо Дамбаев, ЗММК-гай гагнууршан Зоригто Бартаев һайнаар дуулаа. Тиихэдэ Дымбрыловтэнэй гэр булын ансамблиин дуушад Гур Дашапыловай «Хонишон Дулма» гэжэ шог ёгтото дуу, «Наадарай» гэһэн хүхюу зугаатай монгол болон бусад дуунуудые нютагай зондо бэлэглээ юм. Шог ёгтото урданай буряад дууе хүдөө ажахын техникумэй багша Б. Д. Найданова, ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Ц. Ц. Батурова гэгшэд шадамар бэрхээр гүйсэдхэжэ, шагнагшадые баясуулаа.

Могойтын районой Ушарбай, Догой, Хара-Шэбэр, Ага-Хангил ба Могойто нютагуудаар «Тоонто» аяншалжа, концерт наадаараа тоосожо, баяр ёһолой байдал, хани нүхэсэлэй үдэшэнүүдые тэндэ байгуулһан байна.

60 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙДО

Ноябриин эхеэр болохо 60 жэлэйнгээ ойдо Ага-Хангилай хүн зон бэлдэжэ эхилэнхэй юм. Илангаяа нютагай соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд ехэ бэлэдхэл хэжэ байнхай. Энээн тухай Ага-Хангил һууринай соёлой байшангай директор Жалсан Банзаранович Лубсандашиев иигэжэ хөөрөө һэн:

— Бэлигтэй зон нютагтамнай олон аад даа. Хатархадаашье, дуулахадаашье бэрхэ хүнүүд бии. Нёдондо жэл фольклорно коллектив бии болгообди. Эдэбхитэднай хэд бэ гэхэдэ, пенсидэ гараһан, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Дулма Нурулхаевна Дашина энэ бүлэг хүтэлбэрилнэ, урданай ёһо заншал, үг гарбал тухай һайн мэдэдэг хүн юм. Наһатай зон олон ябааб даа: Сэсэг Дондоковна Дондокова, Мэдэг Рабдановна Рабданова эгээл эдэбхитэй хүнүүд байха. Тиихэдэ гоёор дууладаг багша Сэндэма Мункуева олондо һайшаагдадаг байна. Залуушуул сооһоо, дунда наһатанһаа баян дээрэ наададаг, интернадые даагша Дылгыр Гармаевич Цырендоржиев, барилгашан Цыден Балдоржиев гэгшэд, тиихэдэ токарь Дугар Рабданов, жолоошон Цыдэн Цыбиков гэгшэд аргагүй гоёор дууладаг зон юм. Басаганай наада окружной харалгада, мүн райондоо табижа, түрүү һуури эзэлһэн байнабди. «Наадан-90» гэһэн анха түрүүшынхеэ эмхидхэгдэһэн хэмжээ ябуулгада фольклорно бүлэгнай эдэбхитэй хабаадаа. Илангаяа эдэбхитэй багшанар Долгор Доржиевна Эрдынеева, Лариса Дамдиновна Батоцыренова, Клара Мункуевна Мункуева гэгшэд үүсхэл гаргаа.

Тиигээд мүнөө 60 жэлэйнгээ ойе угтуулан бэлигтэй мэдээжэ дуушан болохо Лхасаран Линховоиной түрэһэн нютагай зон олон тоото конкурснуудые үнгэргэхэ түсэбтэй. Нютагтаа Линховоиной нэрэмжэтэ музейе һэргээжэ, габьяата дуушанайнгаа нэрэмжэтэ дуунуудай конкурс гэхэ мэтые үнгэргэхеэр хараалханхайбди. Буряадаймнай бэлигтэ дуушан Л. Л. Линховоин тухай материалнуудые, фото-зурагуудые манда эльгээжэ, музей һэргээхэ хэрэгтэмнай туһалалсыт гэжэ олондо ханданабди. Музей һэргээхэ хэрэгтэмнай оролдолго гаргажа ябадаг хүнүүд гэхэдэ, пенсионер, һур харбалгаар тренер Дандар Дансаранович Дансаранов, сельсоведэймнай секретарь Чимитдоржо Цыденжапов гэгшэд болоно. Нютаг тухайгаа ехэ юумэ суглуулдаг, музейдэ туһалдаг, олон юумэ мэдэдэг хүнүүдэй нэгэн гэхэдэ, 84 наһатай Батожаргал Цыбенович Цыбенов гээшэ.

60 жэлэйнгээ ойн баярые угтахаяа байһан Ага-Хангилай эдэбхитэйшүүлдэ һайн һайханиие хүсэе. Буряад ороноймнай композиторнууд, дуушад, уран бэлигтэй, уран зохёолшод, эндэ хабаадаха бэзэ гэжэ этигэнэбди.

Б. ОРБОДОЕВА,
манай штатнабэшэ корр.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ АША ТУҺАДА

Улаан-Үдын авиационно үйлэдбэриин нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй болон профсоюзай эмхиин үүсхэлээр 4 жэлэй саада тээ эндэ «Үйлэдбэриин мүнөө үе сагай байдал» гэһэн тусхай программа зохёогдоһон юм.

Энэ программын гол зорилгонь гэхэдэ, хүдэлмэришэн зондо амарха, ажаллаха һайн эрхэ байдал олгохо зорилго байгаа. Юуб гэхэдэ, хүн бүхэн хүдэлмэриингөө газарта ехэнхи сагаа үнгэргэнэ гээшэ. Тиимэһээ хүдэлмэриин газарай эрхэ байдалһаа олон юумэнүүд дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Тиигэжэ бусадһаа түрүүлэн, хэб даралгын цех соо амаралтын зоно эмхидхэгдэһэн юм. Проектыень уран зурааша Иван Бабасанович Цыбденов зохёоһон байгаа. Эндэнь фонтан, загаһатай бассейн, гоё һайхан зурагууд, сэсэгүүдые табиха тусхай түхеэрэлгэнүүд, гоёор шэрдэгдэһэн хананууд хүнэй нюдэ баясуулмаар түхеэрэгдээ һэн. Хүдэлмэришэд эндээ шатар, домино, даам наадаха, үнгэтэ телевизоршье хараха аргатай болоһон юм. Нүгөөдэ гагнууршадай цех соо бэеэ угааха тусхай байшан эмхидхэгдээ. Ханада үлгөөтэй томо гэрэлнүүд, кафельна плиткэнүүд болон гоё угалзанууд шадамар бэрхээр хэрэглэгдэжэ ажалша коллективтэ бэлэглэгдээ бэлэй. Илангаяа саунада хүдэлмэришэд дуратайгаар орожо, бэеэ угаадаг болоһон байха юм. Һаяар эндэ хүдэлхөөр парикмахер, массажист уригдаха юм. Хүдэлмэришэд ажалайнгаа һүүлээр амараад, тамир тэнхээ оронхой гэр гэртээ бусахадаа, урма баяраар хэды халина гээшэб!

Г. ЕЛИСЕЕВА.

ЗАНШАЛТА БОЛОБО

Захааминай районой һургуулинуудай ахамад классуудай үхибүүд һүбэлгэн ухаагаа, оюун бэлигээ туршалсаба. Иимэ мүрысөөн район дотор түрүүшынхиеэ үнгэргэгдэжэ, олондо һайшаагдаба. Һонирхолтой мүрысөөн Ленинскэ комсомолой мүндэлһэн үдэрэй ойн баярта зорюулагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Районой һургуулинууд бүлэг бүлэгөөрөө хубааралд, мүрысэхэ болоһон байгаа. Харин бүлэг сооһоо эрхимлэжэ гараһан һургуулиин үхибүүд, Закаменск хотодо болохо түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэхэ байһан юм.

Октябриин 22-то Утаатын, Санагын, Енгорбойн дунда һургуулинуудай үхибүүд һүбэлгэн бэрхэеэ, оюун бэлигээ туршалсаба. Эндэ Утаатын дунда һургуулиин үхибүүд, басагад бултанһаа яаха аргагүй бүлюу байжа эрхимлэхэдээ, түгэсхэлэй нааданда хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Нүгөөдэ бүлэг сооһоо Михайловкын, Үлэгшэнэй дунда һургуулинууд эрхим бэлэдхэлтэй байгаа гэжэ тодорбо.

Мүрысөөндэ хабаадаһан үхибүүд тусхай костюмтай, һүлдэ тэмдэгтэй, амаршалгатай, дуутай байгаа гэжэ онсолхо хэрэгтэй.

Саашадаа иимэрхүү мүрысөөнүүд жэл бүри үнгэргэгдэжэ байхаар хараалагдаба.

О. БАДМАЕВА.

БЭЛЭГЫНЬ—ХУРЬГАД

Загастайн дунда һургуулиин һурагшад зунайнгаа амаралтые хүхюун сэнгэлигээр, аша туһатайгаар үнгэргэдэг болонхой. Тэдэнэр гүрэндэ, һургуулидаа, мүн өөһэдтөөшье ашаг олзо олоно. Жэшээнь, эхин классуудай үхибүүд һургуулиингаа участок дээрэ овощ болон фруктнуудые тарижа, харууһалдаг, суглуулдаг байна. Харин томошуулынь ехэ зоноор адли Сэлэнгын овощ болон жэмэс ургуулдаг питомник соо хүдэлдэг юм.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой коллектив хамтынгаа суглаан дээрэ хүдэлмэридөө шалгараһан үхибүүдые урмашуулха гэһэн шиидхэбэри абаһан юм. Тиин эрхим бэрхээр хүдэлһэн хүбүүд, басагад Москва ошохо түлөөһэгүй путевкоор шагнагдаба.

Ахамад классай һурагшад Бальчинов, Данзанов, Балданов, Жапов, Шадапов гэгшэд зундаа хони харууһалхадаа эрхим дүнгүүдые түйлаһан юм. Эдэнэртэ түрэл колхозойнь правлени, партком, профком, ВЛКСМ-эй комитет 10 хурьга бэлэглэбэ. Хоёр-хоёр хурьга бэлэг абаһан хүбүүдшье, тэдэнэрэй гэр бүлынхидыньшье, багшанарыньшье тон баяртайнууд.

Сэлэнгын район. **Т. НАГАЕВА.**

ТҮНХЭНЭЙ РАЙОНДО

ҺОНИРХОЛТОЙ МҮРЫСӨӨН

Хэрэн тосхоной хилээмэнэй комбинадта хилээмэ баригшадай дунда конкурс һаяхан үнгэргэгдэһэн юм. Конкурсын гол зорилгонь хилээмэ баригшадай мэргэжэл дээшэлүүлхэ, дүй дүршэл, онол аргануудаа андалдаха гэгдэһэн байгаа. Конкурсдо хабаадагшад табатабан хүбэриг хилээмэнүүдые бариха, мүн олон теоретическэ асуудалнуудта харюусаха ёһотой байба. Хилээмэ баригшад хаба шадалаараа оролдоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Аршаанай пекарниин IV разрядтай хилээмэ баригша Л. И. Пашкина уран гараа харуулжа, зохёохы янзаар хандаа гэжэ онсолмоор.

Энээнэй һүүлээр конкурсдо хабаадагшаднай элдэб янзын бүүлхэнүүдые, пирогуудые бариха талаар мүрысэбэ.

Конкурсын дүн согсолходо, IV разрядай хилээмэ баригша В. Ф. Конюшкина нэгэдэхи һуурида гараба. Тэрээндэ «Эрхим мэргэжэлтэ» гэһэн диплом барюулагдаба. Л. Б. Аюшеева мүн лэ эрхим дүн харуулжа, хоёрдохи һуурида гараба. Удаадахи һуурида Л. А. Алексеева гараһан байна. Л. И. Пашкинагай оролдолго тусхай шангаар урмашуулагдаа.

КООПЕРАТИВ ҮХИБҮҮДТЭ

«Труд» гэжэ нэрэтэй кооператив тухай районой хүн зон дуулаһан байха. Энэ кооператив харгынуудые заһабарилхаһаа гадна барилга хэдэг юм. Тэдэнэр Түнхэнэй совхоздо овощ хадагалха склад бариһан, Хэрэн һууринда стадион һэльбэн заһабарилһан, Саянай совхоздо орооһоной тоог барижа үгэһэн байна.

Хэрэнэй интернат һургуулида холын отара, гүүртын малшадай үхибүүд һурадаг юм. Мүн эндэнь материальна талаараа багаар хангагдаһан бүлэнүүдэй үхибүүд бии.

«Труд» кооперативай хүдэлмэришэд өөрынгөө һайн дураар, энэрхы сэдьхэлэй ёһо гуримаар интернат һургуулиин үхибүүдтэ баскетбол болон волейбол наадаха талмайнуудые түлөөһэгүйгөөр барижа үгэбэ.

В. ЖАМБАЛОВ.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ НЭГЭН

Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой олон тоото хүдэлмэришэдэй дунда гурбан мянганһаа дээшэ дайнай, партиин, ажалай ветеранууд тоологдоно. Заводой хүтэлбэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд залуу наһаяа зол жаргалта ажабайдалай түлөө үгэһэн эдэнэрэйнгээ үндэр наһатай болоод ябахадань, али болохо туһаламжа, тэдхэмжэ үзүүлхын тула үдэр бүри оролдолго гаргажа байдагынь ойлгосотой. Мүнөө эндэ ветерануудай тусхай клуб байгуулагданхай. Тус клубай хүтэлбэрилэгшөөр урдандаа заводой начальнигай орлогшоор хүдэлһэн Ф. А. Абагаев олоной һанамжаар һунгагдаһан байна.

Ветерануудай совет тусгаар табигдаһан түсэбэй ёһоор хүдэлмэриеэ хэнэ, эмхидхэнэ. Эндэнь өөрынь партийна, профсоюзай комитедүүд бии болгогдоһон байна. Мүн заводой ветерануудай хоор соведэйнгээ эмхидхэһэн хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, цех, бригадануудта ошожо, концерт наада дэлгэдэг юм.

Клуб соонь ороходо, гоё һайхан мебель, телевизор, шатар, даам, газетэ, журналнууд болон бусад хэрэгтэй зүйлнүүдэй таатай зохидоор табяатай байхань харагдана. Клубай эдэбхитэд М. З. Куреева, А. А. Хайдурова, А. Я. Бачаев, Б. З. Поздеев болон бусад ветерануудай дунда үнгэргэгдэжэ байдаг хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Сэрэгэй албанда ябахадаа, полкын командирай политическэ талаар орлогшо ябаһан Ф. А. Абагаев эмхидхэхы хүтэлбэрилхы талаар баян дүй дүршэлтэй болоһон хүтэлбэрилэгшэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ф. А. Абагаев.

Ч.-Д. БУДАЕВАЙ фототекст.

ЭКОЛОГИИН БАЙДАЛ

Байгша оной октябрь һарын түрүүшын хахадай туршада Улаан-Үдэ хотын агаарта эрид хубилалта болобогүй. Энэ хугасаа соо тооһон—3,3, азодой двуокись ба фенол 1,7 дахин нормоһоо үлүү гэжэ шэнжэлэгдээ. Зарим үдэрнүүдтэ Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ проспектээр азодой двуокись хэмһээ 3,3 дахин ехэ байха юм. Харин октябриин нэгэндэ Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсөөр тооһон—4, углеродой бурма 4,8 дахин ехэ болоһон байба.

Шэнжэлгын дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, октябриин 4-дэ түмэр харгын вокзалай дэргэдэ фенол 3,1 дахин ехэ байгаа.

В. ТАТАРНИКОВ.

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин түбэй начальник.

ХААНА, ЮУН БОЛОХОБ?

☆ Гусиноозерск хотодо гиир үргэлгөөр РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилбэ. Заншалта мүрысөөндэ Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын хото городуудай спортсменүүдһээ гадна, Россин Федерациин хэдэ хэдэн городуудай мэдээжэ спортсменүүд ерэнхэй.

☆ Буряадай ССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ футболоор «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда байгша оной һүүлшын уулзалга болохонь. Воскресениин үдэр 4 часһаа эхилхэ мүрысөөндэ «Сэлэнгын» футболистнууд Хабаровскын СКА командатай наадаха юм. Нааданай һүүлээр спортивна лотерей үнгэргэгдэхэ байна.

☆ Тарбагатайн районой Вознесеновка һууринн шадар автомобильна транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдаһан һонирхолтой мүрысөөн үнгэргэгдэхэ юм. Воскресениин үдэр үнгэргэгдэхэ автомашинануудай урилдаанда республикын ДОСААФ-ай обкомой спортивно-техническэ клубай командаһаа гадна хүршэ Эрхүү, Шэтэ хотонуудай суглуулагдамал командანууд хабаадаха юм.

☆ Улаан-Үдын 24-дэхи СПТУ-гай спортын зал соо боксоор нүхэр ёһоной мүрысөөн үнгэргэгдэнэ. Мүрысөөндэ Омск, Улаан-Үдэ хотонуудай суглуулагдамал командანууд хабаадана. Воскресениин үдэр 12 часһаа түгэсхэлэй наадан болохо юм.

МВД-һээ МЭДЭЭСЭНЭ

Байгша оной октябрь һарын һүүлшын долоон хоногой туршада республика дотор 209 гэмтэ ябуулга хэгдэһэн байба. Тэрэ тоодо 3 хүниие алаһан, 20 хүниие хүндөөр гэмтээһэн, 2 эхэнэрые хүсөөр эдлэһэн, 11 дахин зорюута добтолжо тоноһон, 8 ушарта хулиган ааша гаргагдаһан байха юм. Тиихэдэ энэл үе соо гүрэнэй ниитын, болон үмсын зөөридэ 122 хулгай хэгдээ, 18 хүн автомототранспорт хулгайлһан байна. Наркотическа бодосуудые хэрэглэдэг 9 хүн баригдаа, мүн тиихэдэ 16 бусад гэмтэ ябуулга хэгдэһэн гэжэ элирүүлэгдээ.

Республика дотор хулгай хэхэ ябадал ехээр дэлгэрээ гэжэ мэдээсэе. Энээн тушаа Буряадай ССР-эй МВД-гэй мэдээсэлнүүд соо үнгэрһэн долоон хоногто хэлэгдэһэн байха. Зүгөөр олонхи зон, илангаяа Улаан-Үдынхид хулгайһаа зөөриеэ һэргылхэеэ огто оролдоногүй. Гэрнүүд болон бусадшье зөөриеэ олонхи зон удаан саг соо харууһагүй орхино, энээнииень хулгайшад шадамар бэрхээр хэрэглэнэ.

Октябриин 15-най үдэшэ Селикатна посёлогто, шэнээр баригдажа байһан заводой дэргэдэхи вагончик сооһоо «аляска» куртка, спортивна костюм, футболко, кроссовко хулгайлагдаа.

Октябриин 11-һээ 15 болотор Селенгинск посёлогой нэгэ гэрһээ радиоаппаратура болон бусадшье эд бараан хулгайлагдаа. Хулгайшан түлхюур тааруулжа гэртэнь ороһон байгаа.

Мүн энэл үдэрнүүдтэ Баргажан һууринай нэгэ гэрһээ алтан зүйлнүүд хулгайлагдаа.

Октябриин 15-да Улаан-Үдын аэропортын туаледэй дэргэдэ харууһагүй орхигдоһон чемодан хулгайлагдаба. Досоонь хубсаһан, 4000 түхэриг мүнгэн байһан гэжэ элирбэ.

Октябриин 18-да Солдатский посёлогто «Москвич—412» автомашина сооһоо документнүүд ба арһан пальто хулгайлагдаа. Иимэрхүү ушарнуудые тоолохо болоо һаа, олон.

Энэ хугасаа соо республика дотор харгын-транспортна 33 гэнэ усал болоно, 10 хүн наһа бараһан, 34 хүн элдэбын шарханууды абаһан байха юм. Харгын гэнэ усалнууд һогтуугаар автотранспорт жолоодоһонһоо болсо.

Октябриин 17-до Түнхэнэй районой Туран—Хойто-Гол ошоһон харгы дээрэ, МАЗ автомашинын жолоошон П. Ц. Банзанов һогтуугаар машина жолоодожо ябахадаа, хүүргэһээ халижа, тэрээнтэй хамта ябаһан нэгэ эхэнэр наһа бараа.

Октябриин 19-дэ Бэшүүрэй район ошоһон харгы дээрэ жолоошон Ф. Б. Перевалов һогтуугаар «КАМАЗ» автомашина жолоодожо ябатараа, хүмэриһэн байба. Жолоошон ба суг хамта ябаһан пассажир наһа бараа.

Октябриин 20-до Ахын райондо «ГАЗ—66» түхэлэй автомашинын жолоошон О. Б. Бобоев Сорог гэжэ гархоной хүүргэ дээрэһээ халяа. Тэрээнтэй хамта ябаһан 2 пассажир наһа бараа. Харин жолоошон гурбадахи пассажир хоёр хүндөөр гэмтээ.

Үнгэрһэн долоон хоног соо, республика дотор түймэр дүжэржэ, 22000 түхэригэй гай гарза хэгдэбэ. Арадай депутадуудай Северобайкальскын районно Соведэй гүйсэдкомой байшан соо түймэр боложо, 10000 түхэриг мүнгэнэй гарзада оруулба. Баунтын районой Джилиндэ һууринай клуб дүрэжэ 8000 түхэригэй гарза хэгдээ гэжэ уридшалан тоологдобо.

Энэ үе соо Улаан-Үдын дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудта, элдэб гэм хэһэнэйнгээ түлөө 675 хүн оруулагдажа, захиргаанай зэмэ, ялада оробо.

БУРЯАДАЙ ССР-эй МВД-гэй ПРЕСС-БҮЛЭГ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

ОКТЯБРИИН 29-һөө НОЯБРИИН 4 ХҮРЭТЭР

ПОНЕДЕЛЬНИК, 29

КОМСОМОЛОЙ МҮНДЭЛҺЭН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 12.10—Футболой шэнжэлэл. 12.40—Баримтата фильм. 13.00—Литвагай камерна оркестр наадаха. 13.30—Время. 16.40—Бултанда хабаатай педагогико. 17.40—Баримтата фильм. 18.00—Мультфильм. 18.30—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.30—Время. 20.00—Богони концерт. 20.10—Дэлгүүр тээшэ замаар. 20.40—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—Футболой шэнжэлэл. 23,05—Композитор Игорь Лученкын зохёохы үдэшэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Как по Волге-матушке»—гэһэн дамжуулга. 9.35, 10.55—«Карели». 10.05—Итальян хэлэн. 11.05—«Манай саад». 11.35, 12.35—Хүгжэм. 8-дахи класс. 12.05—Баримтата фильм. 13.05—«Когда уходят снега»—телефильм. 13.40—Е. Светланов, 2-дохи номерой рапсоди. 14.00—Мультфильм. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—Мультфильмнүүд. 18.1?—«Рассвет» ДК-гай дуу, хатарай арадай «Байкальские зори» ансамбль. 18.45—Байгал. 19.05—«Илагшад» (буряадаар). 19.55—Соносхолнууд. МОСКВА. 20.00—Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.20—Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. 22.50—«Дождь в чужом городе»—уран һайханай фильм, 1-дэхи сери. 24.00—Хүгжэмэй абонемент.

ВТОРНИК, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 2-дохи, 3-дахи сери. 12.05—Скрипичнэ хүгжэмэй концерт. 12.25—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.25—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.30—Время. 16.45—Мультфильм. 17.05—«Фантастическая тетушка»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. (Венгри). 17.50—Баримтата фильм. 18.20—«Амар сайн, хүгжэм!» 19.00—«Хайшан гэжэ амарнабибди?». 19.30—Время. 20.05—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 20.15—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 20.20—Дипломатическа бэшэ хөөрэлдөөн. Гадаадын политическэ асуудалнуудаар ФРГ-гэй канцлерай советник Х. Тельчик дамжуулгада хабаадаха. 20.40—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00—Время. 22.30—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 22.35—Авторска телевидени. 01.45—Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Оршон тойронхи дэлхэймнай. 9.55, 10.55—Баримтата фильм. 10.05, 11.05—Француз хэлэн. 11.35, 12.35—Түүхэ. 7-дохи класс. 12.05—«Анна Ахматова. Листки из дневника»—баримтата фильм. 13.05—«Дождь в чужом городе»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.15—РСФСР-эй хүгжэмтэ фольклорой концерт. 15.55—Ритмическэ гимнастика. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—Баримтата фильмүүд. 18.20—Буряадай ССР-эй Гостелерадиогой арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 18.55—Байгал. 19.15—«Ая-ганга»—телеальманах (буряадаар). 19.55—Байгал (буряадаар). 20.10—«Байгалай үмэнэхи газар дээрэ». 20.55—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—«Арал». 22.00—Авторска дуунай Москвагай гурбадахи фестиваль. 22.40—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 23.40—РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 00.40—«Дождь в чужом городе»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери.

СРЕДА, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи, 4-дэхи сери. 12.10—Баримтата фильмүүд. 12.30—Дэлхэйе тойрон. 13.30—Время. 16.45—Баримтата фильм. 17.15—«Фантастическая тетушка»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 18.10—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 18.15—Хүүгэдтэ дамжуулга. 19.15—Россин парламентын мэдээсэл. 19.30—Время. 20.00—Ажалай курьер. 20.30—Мультфильмнүүд. 20.40—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 00.35—Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—Баримтата фильм. 9.35, 10.35—Информатикын ба тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 10.05, 11.05—Немец хэлэн. 11.35, 12.35—Юрэнхы биологи. 10-дахи класс. 12.05—«ТелеЭКО»—журнал. 13.05—«Дождь в чужом городе»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 14.10—Баримтата фильм. 14.30—Мультфильм. УЛААН-ҮДЭ. 17.30—Мультфильм. 17.50—«Гал ба хүнүүд». 18.10—«Микрофон хүдэлгэгдэбэ». 18.50—Байгал. 19.10—«Театральна уулзалга». 20.10—Арадай депутадуудай городской Соведэй сесси дээрэ. 20.55—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 21.20—Угай артистнар. 22.40—РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 00.40—«Отпуск в сентябре»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери.

ЧЕТВЕРГ, НОЯБРИИН 1

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 10.50—Футбол. Эрхим футболист Пелегэй 50 жэлэй хүндэлэлдэ матч-бенефис. 12.30—Хүүгэдтэ дамжуулга. 13.30—Время. 14.10—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 16.20—Хүгжэмтэ жаса. 17.20—«Хүхюун стартнууд». 18.05—Мультфильм. 18.45—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.30—Время. 20.00—Холын Хойто зүгэй бага арадуудай шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай баримтата фильм. 20.20—Футбол. «Эрхим футболист Пелегэй 50 жэлэй хүндэлэлдэ матч-бенефис. 22.00—Время. 22.30—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 22.45—Агаарай долгиндо хүгжэм. 23.15—Ородууд Парижда. 00.15—Хүгжэмтэ дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Отставкада гараһан офицерэй амгалан ажабайдал». 9.35, 10.35—Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. 10.05, 11.05—Испан хэлэн. 11.35, 12.35—Биологи. 8-дахи класс. 12.05—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.05—«Отпуск в сентябре»—уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 14.10—Мультфильм. 14.30—Надежда Чепрата дуулаха. 14.55—Ритмическэ гимнастика. УЛААН-ҮДЭ. 17.35—Баримтата фильм. 18.05—«Номой далай руу аяншалга». 18.35—Налог шэнэ гуримаар тохолго. 19.05—Байгал. 19.25—«Бурятгражданпроект» институдай 50 жэл. 20.05—«Буряад орон». 20.55—Соносхолнууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Ритмическэ гимнастика. 21.45—А. Блок Ш... матовта. 22.15—П. И. Чайковский. 22.40—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 23.1?—РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 00.10—«Отпуск в сентябре»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери.

ПЯТНИЦА, 2

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Литературно-уран һайханай «Үгэ» программа. 11.35—Мультфильм. 11.45—«Очевидное - невероятное»—гэһэн дамжуулга. 12.45—«16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 13.30—Время. 16.30—«Россиянка» ансамблиин концерт. 17.20—В. О. Ключевский түүхэшэн, публицист, эрхэтэн. 18.05—«Ангел мой...»—баримтата фильм. 18.35—Ахалагша классайхидта уран зохёолой дамжуулга. 19.00—Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 20.00—Матвей Блантерай дуунууд. 20.20—Холбоо барисаан—хуралдаан. 20.50—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 21.00—«Вид» танилсуулна. 22.00—Время. 22.30—МВД-һээ мэдээсэнэ. 22.45—«ВИД» танилсуулна. 01.45—Шэнэ һониной албан.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Россин оршон байгаал һаа». 9.35, 10.35—Оршон тойронхи дэлхэймнай. 9.55, 10.55—Баримтата фильм. 10.05, 11.05—Англи хэлэн. 11.35, 12.35—Хүгжэм. 7-дохи класс. 12.05—Великобританиин мүнөөдэр. Англи хэлэ мэдэдэг хүнүүдтэ дамжуулга. 13.05—«Отпуск в сентябре»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 14.15—«Портрет любимой женщины»—баримтата фильм. 14.55—«Остап Стахивай дуутайхан бандура. УЛААН-ҮДЭ. 17.35—Мультфильмнүүд. 18.15—«Экран»—согсолбори. 18.45—«Фитиль». 18.55—Буряад хэлэнэй хэшээл. 19.30—Соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанууд экономическа шэнэ эрхэ байдалда. 20.05—Буряад ороной һонинууд. МОСКВА. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 21.20—Уран һайханай гимнастикаар Европын чемпионат. 22.05—Бултанай эрхилхэ спорт. 22.20—Концерт. 22.40—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 23.10—РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 00.10—«...ня»—уран һайханай фильм.

СУББОТО, 3

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Манай саад». 10.00—«Булагууд». 10.30—«Партнер». 11.00—Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ. 12.00—Режиссер Б. Кимягаровай фильмүүд. «Сказание о «Сиявуше». 1-дэхи сери. «Сиявуш и судьба». 13.30—«Урид тайлбарилга». 14.00—«Сказание о Сиявуше»—уран һайханай фильм. 2-дохи сери. «Под знаменем оленя». 15.35—Нарва хотын мэрые һунгалга тухай. 16.05—«Ан амитадай аймагта». 17.05—Үхибүүдэй телепрограммануудай бүхэсоюзна нэгэдэхи фестивалиин шанда хүртэһэн «Забор» дамжуулга. 17.20—Арадай хатар гүйсэдхэдэг залуу артистнуудай Бүхэсоюзна I конкурс тухай. 18.25—Михаил Задорновой хабаадалгатай дамжуулга. 20.00—Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.45—«Унесенные ветром»—уран һайханай фильм. (США). 22.00—Время. 22.30—Шатараар дэлхэйн чемпионат. 22.45—СССР-эй правительствада. 22.55—Үдэшын хүгжэмтэ кафе. 00.20—Концерт. 00.30—Шэнэ һониной албан. 00.45—Футбол. Европын чемпионадай шэлэн абалгын матч. Италиин ба СССР-эй суглуулагдамал командანууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«Умные вещи»—үхибүүдтэ фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 11.25—«Сентябрь 39-го»—баримтата фильм. 11.55—«Арена». 12.55—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.00—Теннисээр Парижай нээмэл чемпионат. 13.45—Уран һайханай гимнастикаар Европын чемпионат. 14.30—«...бүлэ». 15.30—«Совет Росси»—видеоканал. 18.00—Харилсаа хуралдаан. 18.30—Мультфильм. 19.00—НЛО тухай. 20.00—...тэмдэгтэй. 1-дэхи хубинь. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15—«ПИ» тэмдэгтэй. 2-дохи хубинь. 22.00—Время. 22.30—СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ. 23.00—РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 24.00—«ПИ» тэмдэгтэй. 3-дахи хубинь.

ВОСКРЕСЕНИ, 4

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Бултанай эрхилхэ спорт». 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—«Эртэ үглөөнһөө». 11.00—Эсэгэ орондоо алба хэнэ. 12.00—Үглөөнэй наада зугаагай дамжуулга. 12.30—«Аяншалагшадай клуб». 13.30—«Элүүр энхэ байлга». 14.15—Хүгжэмтэ киоск. 14.45—Үхибүүдэй телепрограммануудай Бүхэсоюзна I фестивалиин шанда хүртэһэн «Почемучка» гэһэн дамжуулга. 15.15—Немец газар дээрэ болоһон уулзалганууд. 16.15—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 17.30—«Златовласка»—уран һайханай фильм. 19.00—«Таинственный диагноз»—баримтата фильм. 19.20—«Майский снег»—уран һайханай фильм. 20.30—Россин парламентын мэдээсэл. 20.45—Дуун-90. 22.00—Время. 22.30—Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай. 22.45—Фотоконкурс. 22.50—«Маппед-шоу»—кукольна фильм-концерт. 23.40—Концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты!». 9.15—Вьетнам тухай. 10.15—Уран һайханай гимнастикаар Европын чемпионат. 11.00—«Аяншалагшадай клуб». 12.00—Режиссер В. Галантерай фильмүүд. «Последние игры», «Последняя зима деревни Вылегжата». 12.35—А. Прево. «История кавалера де Грие и Манон Леско»—зүжэг. 14.15—Фортепианна хүгжэмэй концерт. 15.05—Мультфильм. 15.15—Уласхоорондын шэнжэлэл. 16.15—«Совет Росси»—видеоканал. 18.45—КВН-90. Днепропетровскиин гүрэнэй университедэй болон Донецкын политехническэ институдай командануудай уулзалга. 20.30—Ижевскын телевидениин студиин дамжуулга. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.15—Теннисээр Парижай нээмэл чемпионат. 22.00—Время. 22.30—РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 23.30—Н. В. Гоголь. «Ревизор». ССР Союзай Гүрэнэй академическэ Бага театрай фильм-зүжэг.

Сэнхир экран

АВТОМОБИЛЬНА ТРАНСПОРТЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—Бултанай эрхилхэ спорт. 9.15—Ритмическэ гимнастика. 9.45—«Спортлотогой» тираж. 10.00—«Эртэ үглөөнһөө». 11.00—«Эсэгэ орондоо алба хэнэ». 12.00—Үглөөнэй наада зугаанай дамжуулга. 12.30—«Дэлхэйе тойрон», альманах. 13.30—«Элүүр энхэ байлга». 14.15—Хүгжэм. 14.35—Политическэ темэдэ хөөрэлдөөн. 15.05—Испаниин гитарист, Пако де Лусиа танилсуурина. 16.30—«Аза талаантай ушар»—викторина. 16.45—Таиланд тухай. 17.30—Баримтата фильм. 17.40—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд. 18.55—«Марафон-15». 20.20—Россин парламентын мэдээсэл. 20.40—«Овраги»—4 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00—Время. 22.30—Хэтэдээ мүнхэ зүйлнүүд тухай. 22.45—П. И. Чайковскиин 100 романс. 23.05—«Маппед-шоу»—олон серитэй кукольна фильм-концерт. 7-дохи, 8-дахи сери. 23.50—Джаз.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00—«Зарядкада зогсогты!» 9.15—«Шунал». 9.40—Экран дээрэ—01 албан. 10.15—Радищевэй «Петербургһаа Москва руу аяншалга» гэһэн номой гараһаар 200 жэлдэ. 11.00—«Лето в Заборье»—үхибүүдтэ фильм. 12.05—Режиссер Б. Галантерай фильмүүд. «Шаговик». 12.55—Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 13.00—Мультфильм. 13.30—Уласхоорондын шэнжэлэл. 14.30—Баримтата фильм. 15.00—Волейболоор дэлхэйн чемпионат. Эрэшүүл. 16.30—«Совет Росси»—видеоканал. 19.00—Баримтата фильм. 19.25—Союзуудай байшангай Колонно зал соо Николай Доризогой зохёохы үдэшэ. 1-дэхи хубинь. 20.50—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.05—Николай Доризогой зохёохы үдэшэ. 2-дохи хубинь. 22.00—Время. 22.30—РСФСР-эй Верховно Соведэй сессиин дневник. 23.30—«Пылающий костер»—уран һайханай фильм.

Кино, театрнуудта

ТЕАТР ОПЕРЫ И БАЛЕТА
ЗОЛОТОЙ ЦЫПЛЁНОК — в 12. КОНЦЕРТ БУРЯТСКОЙ ПЕСНИ — в 19.
ПУГАЛО С ЧЕРДАЧНОГО ОКНА — в 9-40, ЛОВУШКА ДЛЯ ОДИНОКОГО МУЖЧИНЫ — в 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — ШИНА—КОРОЛЕВА ДЖУНГЛЕЙ (ЖЕНЩИНА-ТАРЗАН) (2 серии) — в 9-30, 11-50, 14-10, 16-20, 18-50, 21.
Зеленый зал — МОГИЛА СВЕТЛЯЧКА — в 9-40, ТАК ЖИТЬ НЕЛЬЗЯ — в 11-30, 13-50, 16-10, 18-30, 20-40.

«ОКТЯБРЬ»
ПОЛЕТ НАВИГАТОРА — в 9-40, ПИРАТЫ XX ВЕКА — в 13-20, 15, ХРАМ ЛЮБВИ (2 серии) — в 11, 16-30, 19, 21-20.

«ВОСТОК»
ОКЕ И ЕГО МИР — в 13-30, ЗАТЯНУВШАЯСЯ РАСПЛАТА (2 серии) — в 15, 18, 21.

«БАЙКАЛ»
ДО ПЕРВОЙ КРОВИ — в 16-30, ПРЕСТУПЛЕНИЕ АНТУАНА — в 18-30, 20-30.

«АРШАН»
КРОТ И МЕДИЦИНА — в 17, ПОЛНЕБА (2 серии) — в 18-30, 21.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто

СССР-эй Президентын ... рид мордоһон тухай, М. С. Горбачевой Испани ерээд ... һан тухай ТАСС-ай корреспондентнүүдэй тобшо мэдээнүүд газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанда барлагдаба.

«РСФСР-эй Арадай депутадуудай ээлжээтэ бэшэ съездые зарлаха тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй ... олоной һонорто байха.

РСФСР-эй Арадай депутат Ефим Владимирович ... журналист В. Чулкин ... һэн интервью «Олоной ... тэ туһатай байхые ... хэб» гэһэн гаршагтайгаар ... мерто ниитэлэгдэбэ.

«Магазинуудые хаажархи мнай гээшэ гү?» гэжэ гаршагтай В. Тарасовай корреспонденци уншагшадай анхаралда ...

Журналист Г. Гыль... «Гурбан үдэр забастовко ... һэнэй аша үрэнь ямар ... гэжэ гаршагтай статья ... то барлагдаба.

Редактор **Р. Б. ГАРМАЕВ.**

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам редактора—2-68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-63-86, 2-64-36; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-61; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-90, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской ССР. Директор 2-40-45

Заказ № 248.